

CAPITAL

Publicație bilingvă a Comisiei Naționale a Pieței Financiare

Buletin lunar
al CNPF – luna
iulie, 2018

Decizii
ale Comisiei Naționale
a Pieței Financiare

2

Monitor al pieței financiare

Market

<http://www.capital.market.md> Nr.42 (766)
Miercuri, 31 octombrie 2018

Preț: 7 lei

Interviu cu Maria Șendilă,
șef Direcție parteneriat public-
privat în cadrul Agentiei
Proprietății Publice

4

Merge bine economia?

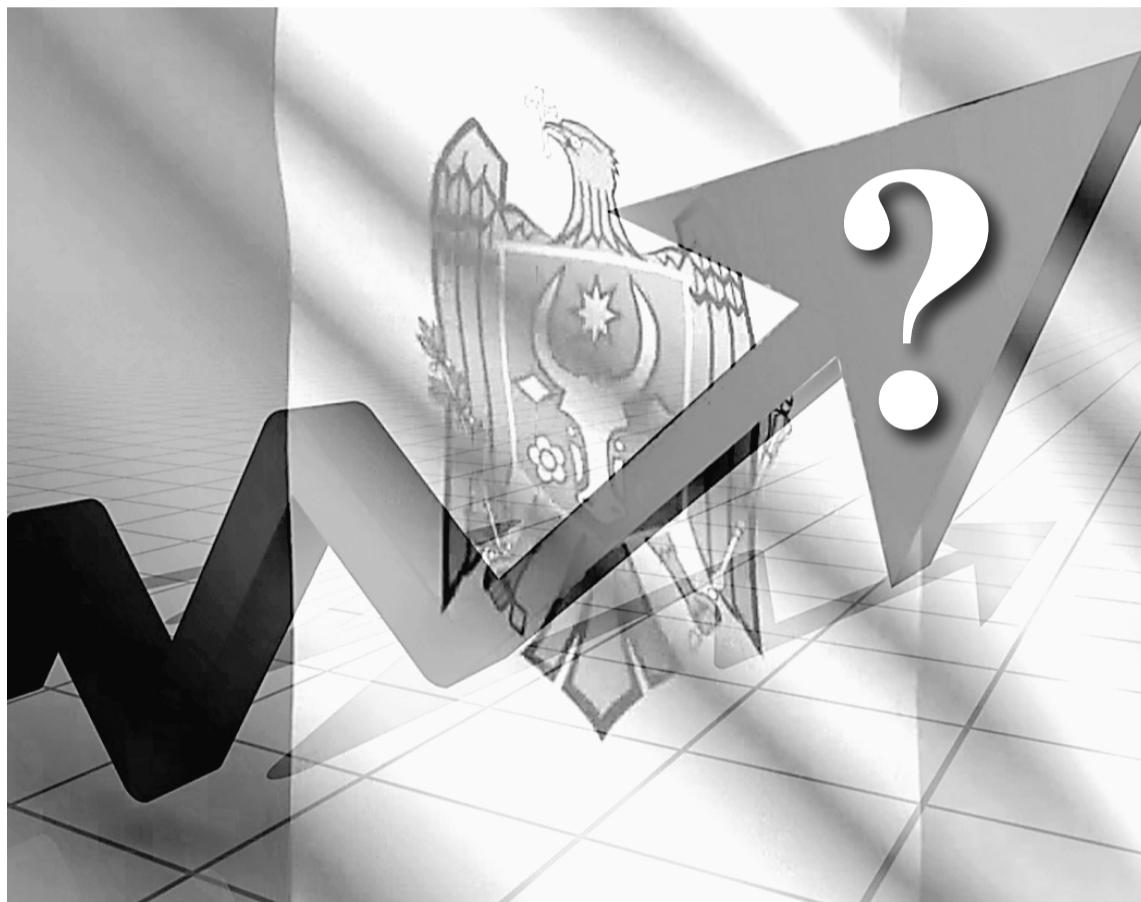
Statisticile arată tot mai bine.
Economia este în creștere.
Încasările la buget sunt
peste cele planificate. Rata
inflației este în scădere.
Comerțul exterior va atinge noi
recorduri, mai ales exporturile
pe direcția pieței Uniunii
Europene.

Însă, în poftida unor progrese marginale pe plan economic (creșterea economică în jur de 4 la sută, stabilizarea inflației și a sistemului finanțier), s-au menținut constrângerile fundamentale care au împiedicat o ameliorare sesizabilă a stării țării și a calității vieții oamenilor, se constată în Raportul de Stare a Țării 2018, lansat de Centrul Analitic Independent „Expert Grup”.

„La suprafață vedem o stabilizare a situației economice a Republicii Moldova, cu o creștere de 4-5 la sută a PIB. Dar în ce măsură această stabilizare este durabilă și calitativă? Din punctul nostru de vedere, creșterea economică este relativ slabă și nesustenabilă. Republica Moldova are nevoie de o creștere de 7-8 la sută anual pentru a ajunge la nivelul tendințelor de creștere din țările Europei Centrale și de Est”, a afirmat Adrian Lupușor, director executiv „Expert Grup”.

Potrivit acestuia, „stabilitatea și creșterea economică de suprafață din Republica Moldova nu este una sustenabilă și ascunde pericole post-electorale. Republica Moldova trebuie să „de-off-shorizeze” investițiile, în special, în privatizarea activelor de stat”.

Unul dintre factorii esențiali care au permis în ultimii ani economiei să crească și să se diversifice este accesul facilitat pe piața europeană, a menționat Adrian Lupușor. Expertul însă a spus că impactul net al Acordului de Liber Schimb cu UE este încă „destul de modest în raport cu potențialul său. Producătorii moldoveni au

încă multe de făcut pentru a valorifica integral oportunitățile comerciale oferite de piața europeană”.

Unul dintre motivele pentru care producătorii autohtoni nu pot valorifica pe deplin oportunitățile oferite de ZLSAC îl constituie lipsa investițiilor. În perioada ultimilor 15 ani, insuficiența de investiții a influențat semnificativ dezvoltarea noilor capacitați de producție, iar acestea în lanț, au limitat extinderea și diversificarea exporturilor.

Niciodată, din anul 2000 încoace, economia moldovenească nu a trecut printr-o criză investițională atât de

lungă și de profundă, menționează „Expert Grup”. Investițiile în active imobilizate, atât în sectorul privat, cât și în cel public, au scăzut dramatic în anii 2015–2016, cu 20 la sută față de nivelul din 2014. Aproape că a stagnat în 2017, când creșterea a fost de doar 1 la sută față de anul precedent. Deficitul de investiții „afețează perspectivele privind creșterea economică durabilă, înainte de toate, pentru că subminează procesul de dezvoltare a capacitaților noi de producere”.

„Republica Moldova nu investește suficient, iar pentru a recupera deca-

lajul cu țările din regiune este necesar un efort major în acest sens. Investițiile se fac de fapt din resursele proprii ale companiilor și nu din credite bancare – este un model firesc pentru țările la etapa timpurie a tranzitiei, etapă care și-a epuizat potențialul și, în continuare, acest model nu va mai fi durabil”, a apreciat Valeriu Prohnițchi, director de program „Expert Grup”. Doar 20 la sută din investițiile din Republica Moldova merg către agricultură și industrie, adică către sectoarele care produc. Alte 20 la

Continuare în pag. 2.

În atenția companiilor – entități de interes public!

Operatorul mecanismului oficial de stocare a informațiilor, întreprinderea de stat ziarul Capital Market, informează că mecanismul propriu-zis de acumulare a datelor este funcțional la adresa: <http://emitent-msi.market.md>.

Detalii la tel.:

022 221287, 022 229445

Abonează-te!

Abonează-te la Ziarul Capital Market

în toate oficiile “Poșta Moldovei” din țară

sau la distributorii noștri:

Moldpresa (022) 222221

Press Inform-Curier (022) 237187

Agenția “Ediții Periodice” (022) 233740

Curs valutar
31.10.2018

Valuta	Rata	Cursul
USD	1	17.1326
EUR	1	19.4412
UAH	1	0.6089
RON	1	4.1658
RUB	1	0.2608

Spre atenția cititorilor!

Ziarul „Capital Market” poate fi procurat în următoarele ghișee raionale ale „MOLD-PRESA”

Bălți: №132; 133; 156
Comrat: №169
Cahul: №170
Orhei: №150
Hâncești: №161
Soroca: №223

În afară de aceasta, oricare număr al ziarului sau copia acestuia pot fi procurate la sediul redacției „Capital Market” pe adresa: mun. Chișinău, str. V. Alecsandri, 115.

CAPITAL Market

ÎN ATENȚIA SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI!

Recepționarea anunțurilor și raportelor anuale se efectuează la adresa:
ziarulcm@gmail.com
tel.: 022 22-12-87;
fax: 022 22-05-03

Moldpresa®
Tu alegi, noi difuzăm!

Comisia Națională a Pieței Financiare

BULETIN LUNAR - 7 - 2018

PIAȚA DE CAPITAL

PIAȚA PRIMARĂ

În luna iulie 2018, în Registrul de stat al valorilor mobiliare au fost înregistrate trei emisiuni suplimentare de acțiuni în valoare de 20,27 mil. lei, reflectate în *Tabelul nr. 1*.

Volumul emisiunilor de acțiuni în luna iulie 2018 s-a majorat comparativ cu aceeași lună a anului precedent cu 18,71 mil. lei sau de circa 13 ori (*Diagrama nr. 1*).

În ianuarie-iulie 2018, au fost efectuate 21 emisiuni de valori mobiliare în valoare totală de 414,39 mil. lei, ceea ce constituie o creștere cu 202,34 mil. lei sau cu 95,42% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Evoluția numărului și a volumului emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie-iulie 2014–2018 este reflectată în *Diagrama nr. 2* și *Diagrama nr. 3*.

În ianuarie-iulie 2018 fluxul de investiții străine a constituit 17,29 mil. lei sau 4,17% din totalul emisiunilor de acțiuni (*Diagrama nr. 4*).

Totodată, volumul investițiilor străine înregistrat în ianuarie-iulie 2018 s-a micșorat cu 30,93 mil. lei sau cu 64,14% față de aceeași perioadă a anului precedent.

TRANZACȚII EFECTUATE PE PIAȚA SECUNDARĂ

În luna iulie 2018, pe piața secundară au fost efectuate 266 tranzacții cu valori mobiliare corporative în volum de 695,23 mil. lei raportate la 6,46 mil. unități de valori mobiliare.

Evoluția tranzacțiilor pe piața secundară în perioada ianuarie-iulie 2018 este prezentată în *Diagrama nr. 5*.

În ianuarie-iulie 2018, pe piața secundară au fost efectuate 4967 tranzacții în volum de 3110,75 mil. lei, volumul acestora înregistrând o creștere cu 2876,05 mil. lei sau de aproximativ 12 ori față de perioada ianuarie-iulie a anului precedent (*Tabelul nr. 2*).

Ponderea tranzacțiilor înregistrate pe piața secundară în iulie 2018 după volumul tranzacțiilor și după numărul acestora este reflectată în *Diagrama nr. 6* și *Diagrama nr. 7*.

TRANZACȚII EFECTUATE PE PIAȚA REGLAMENTATĂ

În luna iulie 2018, pe piața reglementată au fost efectuate 10 tranzacții în volum de 452,05 mil. lei raportate la 0,44 mil. unități de valori mobiliare.

Potrivit structurii tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată, în luna iulie 2018, ponderea maximă după volum a revenit tranzacțiilor efectuate ca urmare a licitațiilor cu strigare (Pachet unic) cu acțiunile emise de un emitent în volum de 450,04 mil. lei sau 99,56% din volumul total al tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată. Totodată, au fost efectuate tranzacții de vânzare-cumpărare cu acțiunile emise de doi emitienți care au constituit 2,01 mil. lei sau 0,44% din volumul total al tranzacțiilor (*Diagrama nr. 8*).

TRANZACȚII EFECTUATE ÎN CADRUL SISTEMULUI MULTILATERAL DE TRANZACȚIONARE (MTF)

În luna iulie 2018, în cadrul MTF au fost efectuate 6 tranzacții de vânzare-cumpărare cu acțiunile emise de 4 emitienți în volum de 0,28 mil. lei raportate la 0,007 mil. unități de valori mobiliare.

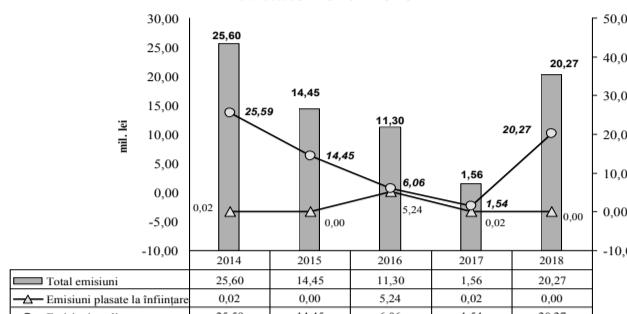
TRANZACȚII EFECTUATE ÎN AFARA PIEȚEI REGLEMENTATE SAU MTF

Conform raportelor prezentate de către entități, în luna iulie 2018, în afara pieței reglementate sau MTF au fost efectuate 250 tranzacții în volum de 242,90 mil. lei raportate la 6,02 mil. unități de valori mobiliare.

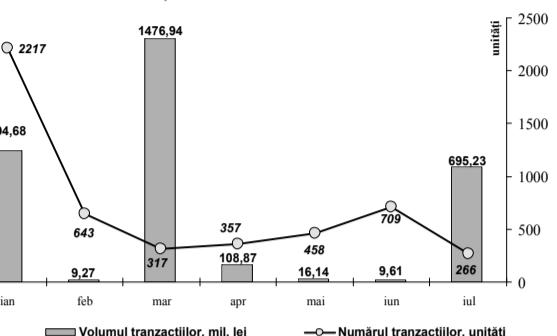
Potrivit structurii tranzacțiilor efectuate în afara pieței reglementate sau MTF, ponderea maximă după volum a revenit tranzacțiilor efectuate în urma depunerii valorilor mobiliare ca aport la capitalul social al SRL în volum de 237,94 mil. lei ce constituie 97,96% din volumul tranzacțiilor în afara pieței reglementate sau MTF. Totodată, tranzacțiile în urma executării hotărârii definitive a instanței de judecată au constituit 2,17 mil. lei sau 0,89% și, respectiv, alte tranzacții – 2,79 mil. lei sau 1,15% din volumul tranzacțiilor efectuate în afara pieței reglementate sau MTF (*Diagrama nr. 9*).

Comisia Națională a Pieței Financiare:
MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 77,
tel. (37 322) 859 401, www.cnpf.md
Direcția generală dezvoltare instituțională și relații externe:
tel. (37 322) 859 430

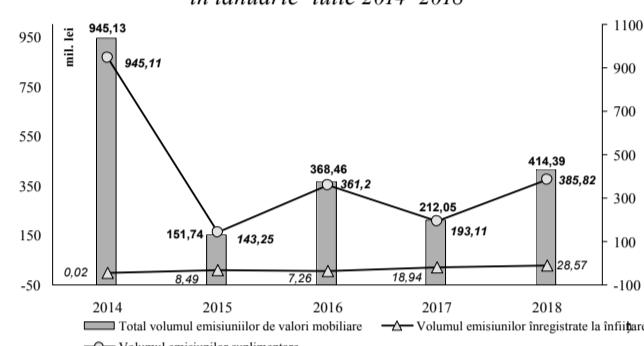
Diagrama nr. 1 Volumul emisiunilor de acțiuni în iulie 2014–2018

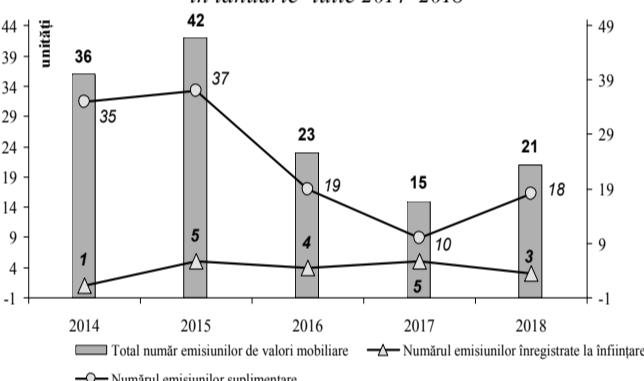
Diagrama nr. 4 Evoluția lunară a tranzacțiilor pe piață secundară, în ianuarie–iulie 2018

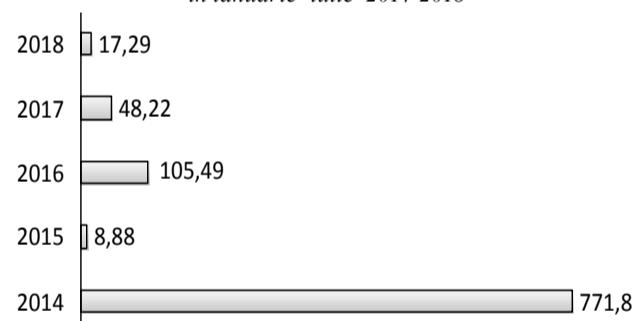
Diagrama nr. 2 Volumul emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie–iulie 2014–2018

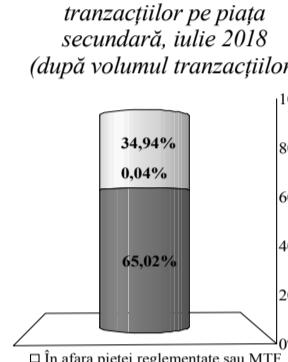
Diagrama nr. 3 Numărul emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie–iulie 2014–2018

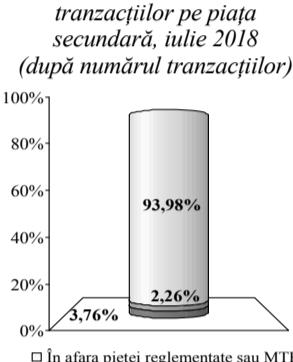
Diagrama nr. 4 Volumul investițiilor străine în ianuarie–iulie 2014–2018

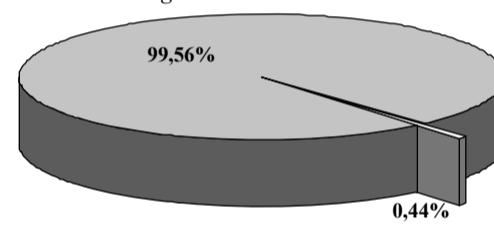
Diagrama nr. 6 Structura tranzacțiilor pe piață secundară, iulie 2018 (după volumul tranzacțiilor)

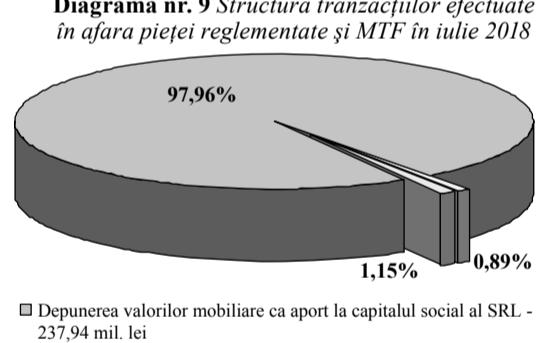
Diagrama nr. 7 Structura tranzacțiilor pe piață secundară, iulie 2018 (după numărul tranzacțiilor)

Diagrama nr. 8 Structura tranzacțiilor efectuate pe piață reglementată în luna iulie 2018

Diagrama nr. 9 Structura tranzacțiilor efectuate în afara pieței reglementate și MTF în iulie 2018

Tabelul nr. 1 Emisiunile de valori mobiliare înregistrate în Registrul de stat al valorilor mobiliare în iulie 2018

Denumirea emitentului	Codul ISIN al valorilor mobiliare	Suma emisiunii, lei	Numărul de valori mobiliare plasate, unități	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Prețul de plată a unei valori mobiliare, lei
Emisiuni suplimentare de acțiuni					
COMBINAT AUTO NR. 5	MD14OMBI1004	1 474 400	19 400	76	76
ELIRI	MD14ELIR1009	1 299 640	129 964	10	10
INSTITUTUL DE PROIECTĂRI TEHNOLOGICE "IPTEH"	MD14IPTE1003	17 493 370	1 749 337	10	10
Total		20 267 410			

Tabelul nr. 2 Indicatorii privind volumele tranzacțiilor cu valori mobiliare corporative înregistrate în Ianuarie–iulie 2017–2018

Ianuarie–iulie	Piața reglementată	Sistemul multilateral de tranzacționare (MTF)	Tranzacții în afara pieței reglementate sau MTF	Total piața secundară				
				unități	mil. lei	unități	mil. lei	
2017	234	86,36	59	2,35	10252	145,99	10545	234,70
2018	216	1425,21	49	6,36	4702	1679,18	4967	3110,75

Tabelul nr. 3 Ofertele de preluare benevolă derulate în luna iulie 2018

Descentralizarea financiară amânată, o piedică pentru dezvoltarea economică a localităților

În 2017, mărimea bugetelor unităților administrativ-teritoriale (BUAT) agregate la nivel național pe partea de venituri a fost de 13 462 mil. lei, în creștere cu 112% față de 2016. Ca urmare a evoluției IPC în 2017 (107% față de 2016) creșterea reală a veniturilor BUAT agregate (inflația) la nivel național a constituit 5%. Pe segmentul temporal 2013- 2017, cea mai nefastă evoluție a veniturilor bugetelor locale agregate la nivel național a fost înregistrată în 2015 și 2016 (în primul caz creșterea reală a veniturilor bugetare locale a fost negativă: -10%, în cel de-al doilea, creșterea reală a fost de doar 3%). Mărimea bugetelor unităților administrativ-teritoriale este critic insuficientă pentru asigurarea dezvoltării durabile a colectivităților locale, constată Angela Secrieru autoarea studiului „Bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi: dimensiune, structură și calitate”, expertă în finanțe publice la IDIS Viitorul.

În același timp, se amplifică re-strângerea rolului bugetelor locale în finanțarea economiilor locale. Aceste evoluții indică asupra subestimării de către decidenții politici de la nivelul autorităților publice locale (APC) a dezvoltării economice locale în calitate de soluție menită să reducă sărăcia și să consolideze sustenabilitatea proceselor de creștere economică în Republica Moldova.

Un indicator calitativ important care caracterizează mărimea relativă a bugetelor locale este raportul dintre parametrii bugetari și numărul populației. În 2017, unui locuitor al Republicii Moldova i-a revenit în medie 3791 lei din veniturile bugetelor locale. Dacă omitem din calcul municipiul Chișinău, care constituie 27% din totalul veniturilor BUAT agregate la nivel național, în 2017 unui locuitor i-a revenit 3481 lei. Această constatare demonstrează insuficiența bugetelor locale pentru stimularea proceselor de creștere economică durabilă la nivel local.

“Astfel, ponderea BUAT agregate la nivel național pe partea de venituri în PIB a înregistrat în 2017 cea mai mică valoare (7,61%) pe segmentul temporal 2009–2017. Retragerea continuă a bugetelor locale de la finanțarea economiilor locale a devenit mai pronunțată începând cu 2014. În același timp, se restrâne și locul bugetelor locale în structura BPN. În 2017, ponderea BUAT agregate la nivel național în BPN (pe partea de venituri) a înregistrat în perioada cuprinsă de analiză cea mai mică valoare (25,22%)”, susține Angela Secrieru.

ADMINISTRATIILE PUBLICE LOCALE, DEPENDENTE DE TRANSFERURILE AUTORITĂȚILOR CENTRALE

Aceste evoluții sugerează concluzia despre desconsiderarea de către decidenții politici de la nivelul APC a dezvoltării economice locale în calitate de soluție menită să reducă sărăcia și să consolideze sustenabilitatea proceselor de creștere economică în Republica Moldova. Este critică evoluția raportului dintre veniturile BUAT agregate la nivel național fără transferurile de la bugetul de stat și veniturile BPN. Indicatorul înregistreză valori în continuă descreștere: de la 10,59% în 2010 până la 7,32% în 2017.

“Se atestă o tendință negativă în autonomia locală care se manifestă prin scăderea veniturilor proprii. Aceasta arată cum sunt implementate angajamentele statului ce țin de respectarea principiilor autonomiei locale și angajamentele internaționale. Există o discrepanță majoră între prevederile legale și situația de facto. Cât despre atribuțiile autorităților publice locale de nivelul II, constatăm că modul de finanțare și de gestionare a competențelor arată că nu avem autorități publice locale, ci niște reprezentanți ai guvernului în teritoriul, care prestează servicii naționale la nivel local”, a declarat Viorel Furdui, președintele CALM.

Suplimentar la sursele care alimentează bugetele raionale, bugetul central al UTA Găgăuzia beneficiază de încasări în proporție de 100% din volumul total al impozitului pe venitul persoanelor fizice colectat pe teritoriul UTA, 100% din impozitul pe venitul persoanelor juridice colectat pe teritoriul UTA, 100% din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul UTA colectată pe teritoriul UTA, 100% din accizele la mărfurile supuse accizelor fabricate pe teritoriul UTA colectate pe teritoriul UTA. În același timp, UTA Găgăuzia nu beneficiază de transferuri cu destinație generală.

Specificul economic și social al UAT, determinând dimensiunea transferurilor de la bugetul de stat (capacitatea fiscală, numărul și structura populației, suprafața UAT), răndamentul impozitelor și taxelor locale și încasările din alte surse de venituri bugetare reprezintă un alt factor cu impact asupra mărimii veniturilor bugetelor locale.

Un alt factor determinant cu influență asupra mărimii veniturilor BUAT ține de abilitatea și competența autorităților APC de a gestiona economia locală și finanțele publice locale.

De asemenea, și nivelul de implicație a comunităților locale în procesele decizionale la nivel de UAT aduce contribuții importante la dezvoltarea economică locală.

Cele mai mari bugete pe partea de cheltuieli au fost în 2017 ale municipiului Chișinău (cheltuielile totale fiind de 3627 mil. lei), UTA Găgăuzia (710 mil. lei), municipiului Bălți (473 mil. lei), raioanele Cahul (456 mil. lei), Ungheni (428 mil. lei) și Orhei (414 mil. lei). Dintre bugetele analizate, în 2017 cele mai puțin flexibile au fost bugetele raioanelor Taraclia, Drochia, Șoldănești și Dondușeni (ponderea cheltuielilor de personal constituind 56% din cheltuielile totale), urmate de bugetele raioanelor Ocnița, Florești și Telenești (55%).

CHIŞINĂUL, ÎN TOPUL LOCALITĂȚILOR LA ACUMULAREA VENITURILOR

Cele mai mari bugete pe partea de venituri în 2017 au fost bugetele municipiului Chișinău (3695 mil. lei), UTA Găgăuzia (771 mil. lei), mun. Bălți (470 mil. lei), raioanele Cahul (455 mil. lei), Ungheni (422 mil. lei), Orhei (415 mil. lei), Hâncești (395 mil. lei).

Indicatorul care concretizează mărimea veniturilor bugetului UAT II, oferind posibilitatea operării comparațiilor între diferite UAT de nivelul doi, este raportul dintre veniturile bugetare și numărul de locuitori ai UAT de nivelul 2 considerat în analiză. În acest sens, cele mai mari valori ale acestui parametru au fost înregistrate în 2017 în UTA Găgăuzia (5,1 mii lei), mun. Chișinău (4,7 mii lei), raionul Dubăsari și Rezina (4,5 mii lei), Cantemir, Râșcani și Șoldănești (4,1 mii lei).

Mentionăm că media națională a veniturilor bugetelor locale pe cap de locuitor în 2017 a fost egală cu 3,8 mii lei. Primul factor care se impune să fie evocat pentru a explica aceste evoluții este de natură legală și ține de tratamentul preferențial al UTA Găgăuzia în calitate de plătitor de impozite și taxe și beneficiar de servicii publice comparativ cu celelalte UAT de nivelul doi.

„Este foarte important de a consolida baza veniturilor proprii la nivel local. Impozitul pe proprietate pentru persoanele fizice și juridice este foarte important în acumularea veniturilor la nivel local. De aceea, este necesar un sistem cât mai funcțional de evaluare a acestor proprietăți. Or, evaluarea înseamnă și capacitatea oamenilor de a plăti pentru acea proprietate. Acea valoare depinde de nivelul de dezvoltare a localității”, constată Victor Giosan, Înalt Consilier al UE pe reforma administrației publice locale de nivelul II, constatăm că modul de finanțare și de gestionare a competențelor arată că nu avem autorități publice locale, ci niște reprezentanți ai guvernului în teritoriul, care prestează servicii naționale la nivel local”, a declarat Viorel Furdui, președintele CALM.

Victor URŞU

Decizii ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

Consiliul de administrație (CA) al Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF), în temeiul prevederilor Legii cu privire la asigurări, a aprobat hotărârea Cu privire la modificarea/completarea Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare, care poate fi consultată în numărul din 26 octombrie 2018 al Monitorului Oficial al Republicii Moldova.

De notat că Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare a fost aprobat de CA al CNPF la 11 ianuarie 2011.

Boris Erușevski

Telefonul de încredere

Telefonul de încredere a fost creat în scopul conlucrării mai eficiente cu societatea civilă în direcția prevenirii cauzelor de abuz în serviciu comise anterior sau în prezent de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, precum și de către participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare, la piața asigurărilor și sectorul plasamente collective și microfinanțare. Examinarea mesajelor și luarea măsurilor, în conformitate cu Legislația Republicii Moldova, sunt garantate.

Telefonul de încredere: (+373 22) 859-405. E-mail: info@cnpf.md

Pavel Filip:

Securitatea cibernetică este una din prioritățile Guvernului, alături de dezvoltarea sectorului IT

Declarația a fost făcută de premierul Pavel Filip la „Moldova Cyber Week 2018” – eveniment de maximă importanță pentru sectorul IT, care a reunit profesioniști din domeniul securității cibernetice și persoane interesate de dezvoltarea societății informaționale.

Filip a menționat că Moldova Cyber Week vine să contribuie la crearea unui sistem de securitate cibernetică modern și puternic, capabil să facă față provocărilor din acest sector. „Sectorul TIC este unul din principalii promotori ai schimbărilor din întreaga societate, atingând rate de creștere de până la 50% anual”, a spus Pavel Filip.

În context, premierul s-a referit la acțiunile întreprinse de Executiv pentru dezvoltarea societății informaționale: implementarea Strategiei Moldova Digitală 2020, reformarea Centrului E-Guvernare, sporirea competitivității industrii IT și crearea parcurilor IT virtuale. De asemenea, a fost deschis un Centru de Excelență, iar autoritățile au intervenit în curicula școlară și cea universitară. În acest an școlar, copiii din clasa întâi deja studiază educația digitală. Totodată, în suportul autorităților au fost create platformele Mconect și raportare.gov.md.

BERD: Modul în care a acționat Guvernul pentru stabilizarea și fortificarea sectorului bancar a îmbunătățit imaginea Republicii Moldova

Declarația a fost făcută de vicepreședintele BERD, Alain Pilloux, în cadrul unei întrevederi cu premierul Pavel Filip.

Vicepreședintele BERD, Alain Pilloux, a apreciat reformele realizate de Guvern și a spus că modul în care s-a acționat pentru stabilizarea și fortificarea sectorului bancar a contribuit la îmbunătățirea imaginii Republicii Moldova. Restructurarea sectorului bancar, alături de sporirea securității energetice și sprijinirea sectorului privat prin împrumuturi și altă asistență pentru ameliorarea climatului investițional, sunt prioritățile de bază ale Strategiei BERD pentru Republica Moldova pentru 2017- 2022.

Vicepreședintele BERD I-a prezentat pe noul manager al băncii pentru Republica Moldova, Matteo Patrone, exprimându-și încrederea în consolidarea, în continuare, a bunei cooperări dintre BERD și țara noastră.

Premierul i-a mulțumit oficialului Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru suportul constant acordat țării noastre în realizarea proiectelor în diverse domenii și în mod special pentru investițiile făcute în sectorul bancar din Republica Moldova.

Premierul a confirmat determinarea Guvernului pentru a continua implementarea agendei de reforme și a Acordului de Asociere cu UE. De la începutul activității sale în Republica Moldova, BERD a finanțat 123 de proiecte, investind în economia țării noastre peste 1,2 miliarde de euro.

InfoMarket

CAPITAL Market

Publicație bilingvă a CNPF

INDICE DE ABONAMENT:

Moldpres: 67770. Poșta Moldovei: PM21700

EDITOR: CAPITAL MARKET I.S.

Nr. de înregistrare:

1003600114204, 27 octombrie 2003

FONDATOR: COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Președinte: Nina DOSCA,

Elena VASILACHE, Mihai DORUC,

Ramona NICULCEA, Oxana PUI.

REDACTOR-SEF:

Gheorghe TUDOREANU

Tel.: /373 22/ 229-445

REDACTOR:

Lilia ALCAZĂ

SPECIALIST RELAȚII PUBLICE:

Boris ERUȘEVSKI

Recepționarea anunțurilor și rapoartelor anuale: ziari.com@gmail.com

TEL.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58

FAX: /373 22/ 22-05-03

ADRESA REDACȚIEI:

Str. Vasile Alecsandri, 115

(Colț cu bd. Ștefan cel Mare)

Cod IBAN: MD69VI000022249111050MDL

BC "VictoriaBank", SA, fil.11, Chișinău,

BIC VICBMD2X883

În ziua au fost utilizate stările agentiei

«Moldpres» și «InfoMarket»

Articolele marcate cu semnul ☐ reprezintă publicitate.

Orice articol publicat în "Capital Market" reflectă punctul de vedere ale semnatului, care nu neapărat coincide cu cel al redacției. Republicarea textelor și imaginilor se permite doar cu acordul scris al publicației.

Tipar: Tipografia "Edit Tipar Grup" SRL

Maria Șendilă: Stațiile și gările auto din R. Moldova urmează a fi modernizate în cadrul unui parteneriat public-privat

**Interviu oferit ziarului Capital Market de către Maria Șendilă,
șef Direcție parteneriat public-privat în cadrul Agenției Proprietății Publice**

– Recent, Agenția Proprietății Publice (APP) a anunțat concursul de selectare a partenerului privat pentru implementarea proiectului de parteneriat public-privat "Modernizarea și eficientizarea activității filialelor întreprinderii de stat "Gările și Stațiile Auto". Ce așteptări aveți de la implementarea acestui proiect?

– Proiectul de modernizare a filialelor întreprinderii de stat "Gările și Stațiile Auto" de pe tot teritoriul R. Moldova a fost inclus în lista lucrărilor și serviciilor de interes public național propuse parteneriatului public-privat, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 419/2012 în anul 2012.

La acea etapă, întreprinderea de stat era gestionată de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor care, la fel, pleda pentru implementarea unui parteneriat public-privat în acest domeniu, însă până în anul 2018 nu au fost întreprinse careva acțiuni în acest sens. S-a încercat ca modernizarea gărilor și stațiilor auto din Republica Moldova să fie implementată în continuare de către întreprinderea de stat și nu de către un investitor privat. Însă, având în vedere capacitatea financiară redusă de mai mulți ani a întreprinderii, s-a constatat că întreprinderea dată nu dispune de suficiente surse financiare pentru a efectua investițiile necesare pentru a dezvolta și reconstrui, într-un termen restrâns, găurile și stațiile auto de pe întreg teritoriul țării. Este vorba de investiții de circa 200 de milioane de lei. Astfel, Guvernul a decis definitiv atragerea investițiilor private în acest scop prin utilizarea instrumentului de partene-

riat public-privat și la, 12.09.2018, a aprobat obiectivele și condițiile parteneriatului public-privat privind modernizarea și eficientizarea activității filialelor IS "Gările și Stațiile Auto" și cerințele generale privind selectarea partenerului privat.

– **În R. Moldova sunt exemple cu privire la implementarea cu succes a unui astfel de parteneriat?**

– Bineînteleș, un astfel de parteneriat este implementat în premieră în R. Moldova. Colaborări similare au avut loc în Uniunea Europeană, această experiență fiind studiată. În România, în orașul București, serviciile gărilor și stațiilor auto au fost concesionate, numai că acest proces a avut loc la nivel local. În țările europene, la fel, găurile și stațiile auto sunt în proprietatea unităților administrative și, respectiv, fiecare

autoritate publică locală decide procedura de gestionare a activelor date. În R. Moldova a fost aleasă procedura de parteneriat public-privat.

– **Care este situația economico-financiară a stațiilor și gărilor auto din țara noastră? Acestea sunt profitabile sau înregistrează pierderi?**

– În prezent există un singur raport finanțier pentru toate stațiile și gărilor auto moldovenești. Astfel, nu avem rapoarte finanțare separate pentru fiecare filială. Trebuie să recunoaștem că starea gărilor și a stațiilor auto nu este cea mai bună, dar avem câteva găuri și stații moderne, care dispun de condiții la standarde europene. Cu regret, însă, acestea sunt foarte puține și reprezintă aproximativ 10% din numărul total de gări. Printre acestea se numără găurile din Chișinău, Fălești, Ungheni și Călărași. Majoritatea stațiilor și gărilor auto din R. Moldova nu dispune de condiții minime sanitare necesare, nemaivorbind de accesul persoanelor cu dizabilități, Camera mamei și a copilului, puncte de alimentație publică.

Însă aceasta nu va fi atât de simțitor și într-un termen atât de scurt.

– **În afară de investiții, ce alte condiții trebuie să întrunească investitorul? Este necesar să aibă experiență în domeniu sau, totuși, mai important este aspectul finanțier?**

– Legislația actuală a R. Moldova în domeniul parteneriatului public-privat prevede posibilitatea de a participa la asemenea proiecte nu numai pentru agenții economici și cu experiență în domeniu, ci și pentru persoanele fizice. Evident că ne dorim un partener serios, cu experiență bună și capacitate financiară. Important este să respecte obligatoriu prevederile contractului și să execute calitativ lucrările.

– **Care vor fi efectele acestei colaborări public-private asupra tarifelor? Serviciile prestate de stațiiile și gărilor auto nu se vor scumpi? Cum vor fi recuperate investițiile făcute de partener privat?**

– Nu credem că efectuarea investițiilor în condițiile actuale va avea o influență atât de mare încât să determine scumpirea imediată a tarifelor. Parteneriatul este de lungă durată și prevede că recuperarea investițiilor va avea loc pe parcursul a 25 de ani. Cu atât mai mult că tarifele nu le stabilesc partenerii privați, ci acestea sunt aprobate de Ministerul Economiei și Infrastructurii. Evident că efectuarea investițiilor poate influența tarifele.

– Majoritatea gărilor și stațiilor auto este amplasată în centrul orașelor și localităților. Nu există riscul că statul să piardă aceste obiecte imobiliare?

– Nici într-un caz. Din start, atât hotărârea Guvernului, cât și proiectul contractului de parteneriat public-privat prevede obligativitatea transmiterii la sfârșitul parteneriatului a tuturor bunurilor în proprietatea statului, inclusiv și a celor ce vor fi construite și reconstruite.

– **Ce alte proiecte de parteneriat public-privat vă propuneți să lansezi în perioada următoare?**

– În prezent conlucrăm cu ministerul Afacerilor Interne și Apărării în vederea construcției apartamentelor de serviciu pentru angajații din sectorul public pe terenurile proprietatea publică a statului. Este vorba de proiecte importante cu impact mare asupra situației sociale din R. Moldova. Cu atât mai mult că anterior a fost derulat cu succes un proiect similar de către Ministerul Apărării pe terenul din str. Vasile Lupu din Chișinău, în rezultatul căruia la finele anului 2015 blocul locativ din 111 apartamente de serviciu a fost dat în exploatare. Astfel, militarii au primit apartamente la cheie, amenajate cu toate cele necesare. Ne propunem să implementăm experiența dată și în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

– **Vă mulțumesc pentru interviu!**

A discutat
Ghenadie TUDOREANU

Continuare din pag. 1.

sunt orientate către domeniul construcțiilor, domeniu care nu aduce practic plusvaloare economică. În opinia expertului, "Republica Moldova nu doar are nevoie de mai multe investiții străine, dar are nevoie și de mai mulți investitori".

„Autoritățile Republicii Moldova au depus eforturi importante pentru crearea unui mediu de afaceri atractiv și atragerea de investiții private interne și externe. Republica Moldova a înregistrat creșteri în jur de 5 la sută anual, cu perioade mai bune sau altele de criză", subliniază Vasile Vulpe, șef de direcție la Ministerul Economiei și Infrastructurii. Potrivit acestuia, printre provocările cele mai importante care stau în calea investițiilor „este sistemul educational care nu este racordat la necesitățile pieței muncii; accesul la finanțare cu accent pe reforme care ar aduce competiție între banchi și ar micșora riscurile pentru creditori; infrastrucția precară, cu accent pe necesitatea de investiții în drumuri; crearea unui mediu de afaceri atractiv care să ofere stabilitate, predictibilitate și încredere pentru cel care dezvoltă afaceri".

Directoarea Agenției de Investiții, Rodica Verbeniuc, declară că „Republica Moldova trebuie să fie deschisă spre noi piețe și noi industrii. O oportunitate relevantă pentru Republica Moldova este turismul, domeniul care, de rând cu TIC, investițiile în agricultură și industrie, pot atrage investiții importante în Republica Moldova. Turismul la nivel global este pe locul trei ca industrie cu cel mai mare ritm de dezvoltare în regiune. Fiecare 30 de turiști noi duc la crearea unui loc de muncă. 30 la sută din serviciile globale constituie veniturile din turism. În anul 2013 Republica Moldova era în lista țărilor nerecomandate pentru a fi vizitate, iar zilele trecute publicația Insider a recomandat Republica Moldova printre primele cinci destinații de vizitat".

Zonele Economice Libere (ZEL) sunt o destinație atractivă pentru investitori. „Ne dorim

Merge bine economia?

investiții calitative. Criticii Zonelor Economice Libere spun că se folosește forță de muncă ieftină, că nu se aduce prea multă valoare adăugată.

Am pornit de foarte jos, după dezastrul din anii 90 și ridicăm industria de la zero, nu putem sări imediat la o clasă superioară. ZEL Bălți în nouă luni a avut o creștere de 50 la sută a numărului de angajați, o creștere de 50 la sută a producției industriale și 24 la sută creștere a investițiilor. Către finele anului 2019 vor fi 15 mii angajați, iar volumul producției se va dubla, până la 8 miliarde lei", spune Ion Tornea, directorul adjunct al Zonei Economice Libere Bălți.

Alte constrângeri majore țin de tendințele demografice îngrijorătoare și emigrarea populației cu vârstă aptă de muncă, care se transpun în presunții bugetare inevitabile, determinate de scăderea populației ocupate și creșterea numărului de pensionari.

Economistul Centrului Analitic Independent "Expert Grup" și coautor al publicației, Iurie Morocițo, menționează că „într-un singur deceniu, numărul pensionarilor a crescut cu 23 la sută, de la 528 mii în 2007 la 652 mii în 2017, tendință care va continua și în anii următori. Ridicarea pragului de pensionare oferă mai mult un respiro decât o soluție pentru problemele cu care se confruntă sistemul public de pensii. Schimbările demografice vor amplifica presiunea și asupra sectorului de protecție a sănătății, precum și asupra bugetelor locale, în special, în lumina faptului că o bună parte din populația de vârstă înaintată va locui solitar și va avea nevoie de acces la servicii de suport social".

CE PROPUN EXPERTII?

Se impune revederea fundamentală a modelului de creștere economică a țării, prin extinderea și diversificarea exporturilor pe calea modernizării infrastructurii calității și imple-

mentarea standardelor UE de securitate și calitate. De prin anii 2009–2010 se vorbește și nu doar la nivel de experți, dar și oficial, despre necesitatea schimbării modelului de creștere economică. Lucrurile nu se schimbă, iar dacă și avem unele progrese pe anumite segmente, ele nu sunt de natură să aibă un impact ce ar duce la schimbări profunde.

Autorii Raportului consideră că „este important ca și asociațiile de producători să se implice mai activ în promovarea ZLSAC, iar Guvernul să renegocieze condițiile de acces pentru produsele agroalimentare autohtone care se confruntă cu bariere mult prea limitative pe piața UE, cum ar fi contingentele tarifare pentru unele produse. De asemenea, este important ca autoritățile să continue eforturile de liberalizare a accesului pe alte piețe, în special, pentru produsele agricole. În acest context, este important ca relația comercială cu Rusia să fie eliberată de orice substrat politic și în pofida riscurilor, să fie continuă eforturile de negociere a unor acorduri adiționale de liber schimb cu China, Elveția, Canada, Israel și unele țări din Orientul Apropiat".

Creșterea substanțială a exporturilor va fi posibilă doar cu condiția creșterii investițiilor, în special, a celor străine. Prin urmare, este necesar de identificat noi factori de atraktivitate investițională pentru țară. În Republica Moldova, elementele esențiale ale politiciei de atragere a ISD sunt facilitățile fiscale și vamale, oferite în cadrul ZEL-urilor, precum și costul relativ mic al forței de muncă și la fel de relativă sa disponibilitate. Este evident că relevanța costului și a disponibilității forței de muncă ar putea să scadă în timp, ca urmare a emigrării și a presiunilor în creștere asupra pieței muncii.

Având în vedere faptul că unul dintre principaliii factori ai impulsionării activității investi-

tionale este volumul vânzărilor, este necesară promovarea integrării comerciale internaționale, prin sporirea eficienței managementului la nivel de firmă și prin dezvoltarea accesului populației la creditele de consum, consideră economistii de la „Expert Grup". Trebuie de îmbunătățit în continuare accesul firmelor la creditul bancar pe termen lung, în special, pe fundalul intermedierii financiare extrem de scăzute din țara noastră, după criza bancară din 2015.

Deși reforma sectorului educației vocaționale este văzută de Guvern drept una dintre prioritățile-cheie, „învățării pe durată vieții" î este acordat, în mod incorect, un rol secundar. Or, forța de muncă deja activă economic rareori revine în educația formală pentru a-și ridica nivelul de calificare sau pentru respecializare".

Sporirea activității investiționale în Republica Moldova poate fi obținută și prin reformele ce țin de îmbunătățirea modului de funcționare a pieței muncii, și anume, prin liberalizarea atentă a acesteia, îmbunătățirea calității politicilor concurențiale și combaterea ocupării informale.

Potrivit Raportului, totuși, politicele menite să impulsioneze investițiile ar trebui să includă, în mod prioritar, acțiuni de stimulare a investițiilor în capitalul uman, cel de care depinde productivitatea muncii și competitivitatea economiei. În orice economie, creșterea investițiilor în capitalul fix nu este durabilă, dacă nu este însotită și de investiții în capitalul uman. În acest sens, sunt necesare reforme structurale profunde, în special, în sectoarele educaționale vocaționale și terțiere, în vederea sporirii eficienței investițiilor publice și private în aceste domenii și pentru ancorarea mai bună a ofertei educaționale cu cererea pentru forță de muncă din partea sectorului real.

Vlad BERCU

Toata Statistica conform tranzactiilor zilnice pe PR

22.10.2018 - 26.10.2018

Data/ora	Simbolul HV	Emitentul	Hirtii de valoare	Pretul	Volumul	Pretul nominal	Emisia	% din emisie	Tipul transactiei
23.10.2018	MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	4	1700	6800	200	1037634	0	Cumparare vinzare
23.10.2018	MD14BFCM1001	SA "BANCA DE FINANTE SI COMERT"	2400	165	396000	100	1315442	0,18	Cumparare vinzare
24.10.2018	MD14BFCM1001	SA "BANCA DE FINANTE SI COMERT"	9317	125	1164625	100	1315442	0,71	Cumparare vinzare
25.10.2018	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	28	100	2800	10	25000091	0	Cumparare vinzare
25.10.2018	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	20	100	2000	10	25000091	0	Cumparare vinzare
26.10.2018	MD14PETE1007	SA "PESTE"	250	400	100000	10	4180	5,98	Cumparare vinzare
26.10.2018	MD14PETE1007	SA "PESTE"	2	400	800	10	4180	0,05	Cumparare vinzare

Statistica tranzactiilor înregistrate în afara pieței reglementate sau MTF

pentru perioada 22.10.2018-26.10.2018

Tipul tranzactiei: Vînzare-Cumpărare

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de valori mobiliare tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA BTA-12 din Edineț	MD14BTAE1007	10	1	110	1100,00	0,09
2	SA BUCURIA	MD14BUCU1002	10	1	492	12500,00	0,0299
3	SA INCOMAȘ	MD14INCM1004	15	1	4500	90000,00	0,78
	Total			3	5102	103600,00	

Tipul tranzactiei: Moștenire

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de valori mobiliare tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA Efes Vitanta Moldova	MD14VEST1003	25	2	38	950,00	0,00
3	SA Tirex-Petrol	MD14TIRP1008	6	2	1251	7506,00	0,00
5	SA ASPA	MD14ASPA1006	10	1	123263	1232630,00	7,9101
6	SA CONGAZCIC	MD14ANOC1000	10	11	173	1730,00	0,7772
	Total			16	124725	1242816,00	

Tipul tranzactiei: Donație între persoanele care sănă soți, rude sau afini pînă la gradul II inclusiv

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de valori mobiliare tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA MOLDOVA-AGROINDBANK	MD14AGIB1008	200	1	15	3000,00	0,001
2	SA Tirex-Petrol	MD14TIRP1008	6	1	526	3156,00	0,00
3	SA BUCURIA	MD14BUCU1002	10	1	26	260,00	0,0016
4	SA ASPA	MD14ASPA1006	10	1	246526	2465260,00	15,8202
5	SA TRANSELIT	MD14SELI1008	1000	1	5250	5250000,00	35,00
	Total			5	252343	7721676,00	

Tipul tranzactiei: Distribuirea valorilor mobiliare în cazul partajului bunurilor între soți în formă de valori mobiliare

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de VM tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA ASPA	MD14ASPA1006	10	1	123263	1232630,00	7,9101
	Total			1	123263	1232630,00	

Tipul tranzactiei: Achiziționarea acțiunilor proprii în cazul reorganizării emitentului

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de valori mobiliare tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA Magistrala	MD14MAGI1005	5	1	2902170	18488362,00	70,00
2	SA Reparații Auto	MD14EPAR1003	10	2	293593	10867366,00	92,76
	Total			3	3195763	29355728,00	

Tipul tranzactiei: Retragerea obligatorie în condițiile art.30 din Legea privind piața de capital

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de valori mobiliare tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA DIGRENTA	MD14GIRA1000	1	740	43404	54255,00	8,10
	Total			740	43404	54255,00	

Акционерное Общество «СКОП» г. Чадыр-Лунга

Извещает Вас, что 30 ноября 2018 года состоится Внеочередное собрание акционеров, согласно решению Совета общества АО «СКОП» от 15 октября 2018 года, по адресу: г. Чадыр-Лунга, ул. Ленина, 156. Начало регистрации: 10-00 часов. Начало собрания: 11-00 часов.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Предоставление в залог BC "Moldova-Agroinbank" S.A. недвижимого имущества принадлежащего АО «СКОП» на праве собственности находящегося по адресу г. Чадыр-Лунга, ул. Ленина 156, в качестве обеспечения кредитов SRL "AXERVAT".
- Избрание членов Совета Общества.
- Избрание председателя Совета общества.
- Избрание членов ревизионной комиссии.
- Избрание председателя ревизионной комиссии.
- Оплата труда членов Совета, ревизионной комиссии и их председателей.

Список акционеров с правом участия в собрании составлен независимым регистром по состоянию на 30 октября 2018 года.

Акционеры могут ознакомиться с материалами повестки дня годового общего собрания акционеров с 30 октября 2018 г. в рабочие дни с 9-00 до 15-00 в бухгалтерии г. Чадыр-Лунга АО «СКОП», ул. Ленина, 156.

Для участия в собрании при себе иметь документ, удостоверяющий личность, а при невозможности личного участия в собрании направить своего представителя с доверенностью, заверенной согласно действующему законодательству.

COBET AO «СКОП»

Телефон для справки: 2-34-20

Conducerea

SA "Transport" din Telenești

aduce la cunoștința acționarilor, că pe data de 30.11.2018 la orele 9.00 pe adresa or. Telenești str. Dacia 26, va avea loc Adunarea generală extraordinară a acționarilor SA "Transport"

CU URMĂTOAREA ORDINE DE ZI:

Despre adoptarea uneia din următoarele hotărâri:

- cu privire la reducerea capitalului social
- cu privire la majorarea activelor nete prin efectuarea de catre actionarii societății a unor aporturi suplimentare în modul prevăzut de statutul societății
- cu privire la dizolvarea societății
- cu privire la transformarea societății în alta formă juridică de organizare

Cu materialele incluse în ordinea de zi acționarii pot lua cunoștință începând cu data de 31.10.2018 între orele 9.00-14.00 în sediul societății pe adresa or. Telenești str. Dacia 26, excepție zilele de odihnă.

Pentru a participa la adunare acționarii trebuie

"Banca de Finanțe și Comerț" S.A.

Perioada de raportare 30.09.2018

F 01.01 – BILANȚ [SITUATIA POZIȚIEI FINANCIARE]: ACTIVE

Cod poz.	Denumirea indicatorului	Valoarea contabilă
010	Numerar, solduri de numerar la bănci centrale și alte depozite la vedere	796 282 964
020	Numerar în casă	294 961 799
030	Solduri de numerar la bănci centrale	462 462 212
040	Alte depozite la vedere	38 858 954
050	Active financiare detinute în vederea tranzacționării	0
060	Instrumente derivate	0
070	Instrumente de capitaluri proprii	0
080	Titluri de datorie	0
090	Credite și avansuri	0
096	Active financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
097	Instrumente de capitaluri proprii	0
098	Titluri de datorie	0
099	Credite și avansuri	0
100	Active financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
120	Titluri de datorie	0
130	Credite și avansuri	0
141	Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	6 948 859
142	Instrumente de capitaluri proprii	6 948 859
143	Titluri de datorie	0
144	Credite și avansuri	0
181	Active financiare la costul amortizat	1 879 755 972
182	Titluri de datorie	314 816 003
183	Credite și avansuri	1 464 075 725
184	Rezerva minimă obligatorie aferentă mijloacelor atrase în valută liber convertibilă	100 864 244
240	Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor	x
250	Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii	x
260	Investiții în filiale, asociere în participație și entități asociate	0
270	Imobilizări corporale	180 227 277
280	Imobilizări corporale	180 227 277
290	Investiții imobiliare	0
300	Imobilizări necorporale	21 057 059
310	Fond comercial	0
320	Alte imobilizări necorporale	21 057 059
330	Creațe privind impozitele	2 712 466
340	Creațe privind impozitul curent	2 712 466
350	Creațe privind impozitul amânat	0
360	Alte active	104 187 553
370	Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vede-re vânzării	27 815 755
380	TOTAL ACTIVE	3 018 987 905

F 01.02 – BILANȚ [SITUATIA POZIȚIEI FINANCIARE]: DATORII

Cod poz.	Denumirea indicatorului	Valoarea contabilă
010	Datorii financiare detinute în vederea tranzacționării	0
020	Instrumente derivate	0
030	Pozitii scurte	0
040	Depozite	0
050	Titluri de datorie emise	0
060	Alte datorii financiare	0
070	Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
080	Depozite	0
090	Titluri de datorie emise	0
100	Alte datorii financiare	0
110	Datorii financiare evaluate la costul amortizat	2 487 850 854
120	Depozite	2 243 769 786
130	Titluri de datorie emise	0
140	Alte datorii financiare	244 081 068
150	Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor	x
160	Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii	x
170	Provizioane	8 493 222
180	Pensii și alte obligații privind beneficiile determinate post-angajare	0
190	Alte beneficii pe termen lung ale angajaților	8 115 533
200	Restructurare	0
210	Cauze legale în curs de soluționare și litigii privind impozitele	0
220	Angajamente și garanții date	0
230	Alte provizioane	377 689
240	Datorii privind impozitele	8 489 724
250	Datorii privind impozitul curent	4 706 506
260	Datorii privind impozitul amânat	3 783 218
270	Capital social rambursabil la cerere	x
280	Alte datorii	11 693 707
290	Datorii incluse în grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării	0
300	TOTAL DATORII	2 516 527 507

F 01.03 – BILANȚ [SITUATIA POZIȚIEI FINANCIARE]: CAPITAL PROPRU

Cod poz.	Denumirea indicatorului	Valoarea contabilă
010	Capital social	131 544 200
020	Capital vărsat	131 544 200
030	Capital subscris nevărsat	x

040	Prime de emisiune	50 539 200
050	Instrumente de capitaluri proprii emise, altele decât capitalul	0
060	Componenta de capitaluri proprii a instrumentelor financiare compuse	0
070	Alte instrumente de capitaluri proprii emise	0
080	Alte instrumente de capital	0
090	Alte elemente cumulate ale rezultatului global	35 893 656
095	Elemente care nu vor fi reclasificate în profit sau pierdere	35 893 656
100	Imobilizări corporale	35 893 656
110	Imobilizări necorporale	0
120	Căștiguri sau (-) pierderi actuariale din planurile de pensii cu beneficii determinate	0
122	Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vede-re vânzării	0
124	Partea din alte venituri și cheltuieli recunoscute, aferente investițiilor în filiale, asocieri în participație și entități asociate	0
320	Modificările valorii juste a instrumentelor de capitaluri proprii evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
330	Partea neficace din acoperirile valorii juste împotriva riscurilor pentru instrumentele de capitaluri proprii evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
340	Modificările valorii juste a instrumentelor de capitaluri proprii evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global [elementul acoperit împotriva riscurilor]	0
350	Modificările valorii juste a instrumentelor de capitaluri proprii evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global [instrumentul de acoperire împotriva riscurilor]	0
360	Modificările valorii juste a datorilor financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere care se pot atribui modificărilor riscului de credit al datorilor	0
128	Elemente care pot fi reclasificate în profit sau pierdere	0
130	Acoperirea unei investiții nete într-o operație din străinătate [partea eficace]	x
140	Conversie valutară	x
150	Instrumente derivate de acoperire împotriva riscurilor. Rezerva aferentă acoperirii fluxurilor de rezerve [partea eficace]	x
155	Modificările valorii juste a instrumentelor de datorie evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
165	Instrumente de acoperire împotriva riscurilor [elemente nedesemnate]	x
170	Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vede-re vânzării	0
180	Partea din alte venituri și cheltuieli recunoscute, aferente investițiilor în filiale, asocieri în participație și entități asociate	x
190	Rezultat reportat	141 110 589
200	Reserve din reevaluare	0
210	Alte rezerve	116 828 719
220	Reserve sau pierderi cumulate aferente investițiilor în filiale, asocieri în participație și entități asociate, contabilizate prin metoda punerii în echivalentă	x
230	Altele	116 828 719
240	(-) Acțiuni de rezerve	-11 765 300
250	Profitul sau pierderea atribuibil(ă) proprietarilor societății-mamă	38 309 335
260	(-) Dividende interimare	
270	Interese minoritare [interese care nu controlează]	0
280	Alte elemente cumulate ale rezultatului global	0
290	Alte elemente	x
300	TOTAL CAPITALURI PROPRII	502 460 398
310	TOTAL CAPITALURI PROPRII ȘI TOTAL DATORII	3 018 987 905

F 02.00 – CONTUL DE PROFIT SAU PIERDERE

Cod poz.	Denumirea indicatorului	Valoarea contabilă
	Raportul de profit sau pierdere	
010	Venituri din dobânzi	145 436 654
020	Active financiare detinute în vederea tranzacționării	0
025	Active financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
030	Active financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
041	Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
051	Active financiare la costul amortizat	145 436 654
070	Instrumente derivate – Contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor, riscul de rată a dobânzii	x
080	Alte active	0
085	Venituri din dobânzi aferente datorilor	0
090	(Cheltuieli cu dobânzile)	51 399 170
100	(Datorii financiare detinute în vederea tranzacționării)	0
110	(Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere)	0
120	(Datorii financiare evaluate la costul amortizat)	51 399 170
130	(Instrumente derivate – Contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor, riscul de rată a dobânzii)	x
140	(Alte datorii)	0
145	(Cheltuieli cu dobânzile aferente activelor)	0
150	(Cheltuieli cu capitalul social rambursabil la cerere)	x
160	Venituri din dividende	0
170	Active financiare detinute în vederea tranzacționării	0
175	Active financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere	0
191	Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
192	Investiții în filiale, asociere în participație și entități asociate, contabilizate prin me-tode diferite de metoda punerii în echivalentă	0
200	Venituri din onorarii și comisioane	67 289 591
210	(Cheltuieli privind onorarii și comisioane)	28 338 932
220	Căștiguri sau (-) pierderi din derecunoașterea activelor și datorilor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere, net	0
231	Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
241	Active financiare la costul amortizat	0
260	Datorii financiare evaluate la costul amortizat	0
270	Altele	0
280	Căștiguri sau (-) pierderi aferente activelor și datorilor financiare detinute în vede-re tranzacționării, net	0
287	Căștiguri sau (-) pierderi a	

300	Căștiguri sau (-) pierderi din contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor, net	x
310	Diferențe de curs de schimb [căștig sau (-) pierdere], net	45 607 612
330	Căștiguri sau (-) pierderi din derecunoașterea activelor nefinanciare, net	201 126
340	Alte venituri din exploatare	3 483 628
350	(Alte cheltuieli de exploatare)	9 537 096
355	VENITURI TOTALE DIN EXPLOATARE, NET	172 743 413
360	(Cheltuieli administrative)	103 817 055
370	(Cheltuieli cu personalul)	73 632 285
380	(Alte cheltuieli administrative)	30 184 770
390	(Amortizare)	10 664 839
400	(Imobilizări corporale)	7 890 664
410	(Investiții imobiliare)	0
420	(Alte imobilizări necorporale)	2 774 175
425	Căștiguri sau (-) pierderi din modificare, net	0
426	Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	0
427	Active financiare la costul amortizat	0
430	(Provizioane sau (-) reluări de provizioane)	7 434 514
440	(Angajamente și garanții date)	0
450	(Alte provizioane)	7 434 514
460	Deprecierea sau (-) reluarea pierderilor cauzate de deprecierea activelor finanțate care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	6 743 709
481	(Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global)	0
491	(Active financiare la costul amortizat)	6 743 709
510	Deprecierea sau (-) reluarea pierderilor cauzate de deprecierea investițiilor în filiale, asociere în participație și entități asociate	0
520	Deprecierea sau (-) reluarea pierderilor cauzate de deprecierea activelor nefinanciare	142
530	(Imobilizări corporale)	0
540	(Investiții imobiliare)	0
550	(Fond comercial)	0
560	(Alte imobilizări necorporale)	32 303
570	(Altele)	-32 162
580	Fond comercial negativ recunoscut în profit sau pierdere	x
590	Partea din profitul sau (-) pierderea aferentă investițiilor în filiale, asociere în participație și entități asociate, contabilizată prin metoda punerii în echivalentă	x
600	Profitul sau (-) pierderea din active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept detinute în vederea vânzării, care nu pot fi considerate activități întrerupte	0
610	PROFIT SAU (-) PIERDERE DIN ACTIVITĂȚI CONTINUE ÎNAINTE DE IMPOZITARE	44 083 153
620	Cheltuieli sau (-) venituri cu impozitul aferent profitului sau pierderii din activitate continuă	5 773 818
630	PROFIT SAU (-) PIERDERE DIN ACTIVITĂȚI CONTINUE DUPĂ IMPOZITARE	38 309 335
640	Profit sau (-) pierdere din activitate întreruptă, după impozitare	0
650	Profit sau (-) pierdere din activitate întreruptă, înainte de impozitare	0
660	Cheltuieli sau (-) venituri cu impozitul legate de activitate întreruptă	x
670	PROFIT SAU (-) PIERDERE AFERENTĂ EXERCIȚIULUI	38 309 335
680	Atribuibil(ă) intereselor minoritare [interese care nu controlează]	x
690	Atribuibil(ă) proprietarilor societății-mamă	x

Soldul datoriei la credite în valută străină (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%		20,39	19,07	27,00
Total active / Total capital			6,01	6,08	6,28
Suma expunerilor "mari" / Fonduri proprii	≤ 5		0,00	0,00	0,10
Suma primelor zece datorii nete la credite minus reducerile / Soldul datoriei la credite net (suma de bază)	%	≤ 30	19,19	18,37	20,04
Expunerea neta maximă asumată față de o persoana sau un grup de persoane acționind concertat / Fonduri proprii	%	≤ 15	9,85	9,52	10,41
Expunerea totală maximă a bancii față de o persoana afiliată și/sau un grup de persoane acționind concertat cu persoana afiliată bancii / Fonduri proprii	%	≤ 10	8,42	8,46	4,42
Total expuneri față de persoanele afiliate / Fonduri proprii de nivel 1 de bază	%	≤ 20	16,03	21,68	7,65
Soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)			0,66	0,62	0,58
Soldul creditelor acordate nerezidenților / Total credite	%		0,58	0,62	0,67
Total credite acordate IMM-urilor	mil. lei		720,50	643,47	636,27
Total credite neperformante acordate IMM-urilor / Total credite acordate IMM-urilor	%		4,80	5,39	3,71
Soldul datoriei la credite, suma de bază pe tipuri de debitori:					
Persoane juridice rezidente, inclusiv persoane fizice care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate	mil lei		1 086,43	1 005,92	997,59
Persoane juridice nerezidente, inclusiv persoane fizice care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate	mil lei		8,64	8,55	8,67
Persoane fizice rezidente	mil lei		384,24	376,22	292,89
Persoane fizice nerezidente	mil lei		0,00	0,00	0,00
Soldul datoriei la credite, suma de bază pe tipuri de monede:					
acordate în MDL	mil lei		1 177,72	1 125,46	948,42
acordate în USD (echivalentul în lei)	mil lei		108,34	86,50	100,48
acordate în EUR (echivalentul în lei)	mil lei		193,25	178,73	250,25
acordate în alte valute străine (echivalentul în lei)	mil lei		0,00	0,00	0,00
Imobilizări corporale / Fonduri proprii	%	≤ 50	48,84	45,76	46,05
Imobilizări corporale și cote de participare / Fonduri proprii	%	≤ 100	50,73	47,66	48,13
VENITURI ȘI PROFITABILITATE					
Rentabilitatea activelor (ROA)	%		1,64	1,51	1,32
Rentabilitatea capitalului (ROE)	%		10,59	9,81	8,40
Venitul net aferent dobânzilor / Total venit	%		35,89	35,83	29,59
Cheltuieli neaferente dobânzilor / Total venit	%		65,76	66,27	61,68
Venitul din dobânzi anualizat / Valoarea medie lunără a activelor generatoare de dobândă	%		8,20	8,18	8,83
Marja netă a dobânzii (MJDnet)	%		5,30	5,24	4,59
Indicele eficienței (lef)	%		122,23	120,54	117,85
LICHIDITATE					
Principiu I – Lichiditatea pe termen lung	≤ 1		0,77	0,73	0,70
Principiu II – Lichiditatea curentă	≥ 20%		42,80	45,72	47,36
Principiu III – Lichiditatea pe benzi de scadență					
- pîna la o luna inclusiv	>1		2,24	2,41	2,66
- între o luna și 3 luni inclusiv	>1		22,82	23,20	38,13
- între 3 și 6 luni inclusiv	>1		10,80	8,43	4,31
- între 6 și 12 luni inclusiv	>1		4,63	4,39	3,89
- peste 12 luni	>1		3,87	3,62	3,76
Soldul activelor lichide / Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază)	%		87,66	94,83	94,92
Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%		65,75	64,86	66,17
Soldul depozitelor persoanelor juridice, cu excepția băncilor (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%		34,25	35,14	33,83
Soldul depozitelor în valută străină (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%		37,55	37,05	35,63
Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază)	mil. lei		0,00	0,00	0,00
Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază)	mil. lei		0,00	0,00	0,00
Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază) / Fonduri proprii			0,00	0,00	0,00
Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază) / Fonduri proprii			0,00	0,00	0,00
SENSIBILITATE LA RISCUL PIEȚEI					
Ponderea activelor bilanțiere în valută străină și activelor atașate la cursul valutar în totalul activelor	%		28,73	28,53	27,27
Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină și obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor	%		28,50	28,38	27,43
Total active bilanțiere în valută străină / Total active	%		24,77	24,62	23,88
Total obligațiuni bilanțiere în valută străină / Total obligațiuni	%		34,20	33,97	32,62
DATE GENERALE					
Numărul total de angajați ai băncii	nr.		649	648	652
Subdiviziuni ale băncii:	nr.		95	95	100
- filiale	nr.		17	17	17
- reprezentanțe	nr.		0	0	0
- agenții	nr.		78	78	83
- puncte de schimb valutar	nr.		0	0	0

* pe baza datelor confirmate de audit extern

Nota: Informația este dezvăluită, conform cerințelor expuse în Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către băncile din R. Moldova a informației aferente activităților lor.

din 31 iulie 2018 CNT și Capital de gradul I sunt înlocuite cu "Fonduri proprii/Fonduri proprii de nivel 1", Suficiența capitalului ponderat la risc și Capital de gradul I / Active ponderate la risc cu "Rata fondurilor proprii totale / Rata fondurilor proprii de nivel 1", Active ponderate la risc cu "quantumul total al expunerii la risc"

**Președintele Băncii
Contabil-șef****Hvorostovschii V.
Socolov S.**

Denumirea indicatorilor	Unitatea de măsură	Normativ	De factu		
			Luna gestiōnării (30.09.18)	Luna precedentei celei gestiōnare (31.08.18)	Anul precedent celui gestiōnar (31.12.17)*
CAPITAL					
Capitalul social	mil. lei	≥ 100	131,54	131,54	131,54
Fonduri proprii de nivel 1 de bază	mil. lei	≥ 200	368,14	366,06	350,82
Fonduri proprii	mil. lei		368,14	366,06	350,82
Cuantumul total al expunerii la risc	mil. lei		1 839,37	1	

În atenția acționarilor SA "Milești-Vin"

Organul Executiv al SA "Milești-Vin" anunță convocarea Adunării Generale Extraordinare cu prezența acționarilor, care va avea loc pe 25.11.2018, la ora 12.00, în incinta Fabricii de vin din satul Milești, nr. Nisporeni. Sunt invitați toți acționarii cu drept de vot, ori reprezentanții acestora cu procură autentificată notarial. Înregistrarea participanților va începe la ora 10.00.

ORDINEA DE ZI:

1. Alegerea noului administrator al Societății pe Actiuni.
2. Alegerea noilor membri consiliului Societății pe Actiuni.
3. Alegerea noilor membri comisiei de cenzori a Societății pe Actiuni.
4. Modificarea în statut a articulului despre informarea și tinerea adunării generale a acționarilor.
5. Reorganizarea Societății pe Actiuni.

Cu materialele ordinii de zi a adunării, consilierii se pot familiariza la sediul societății pe adresa r-nul Nisporeni, s. Milești, fabrica de vin, între orele 10.00 și 16.00.

Pentru participarea la adunare e necesar să aveți actul de identitate.

Consiliul de administrare S.A. "Milești-Vin"
Relații la tel.: (0264)94-163; 93-533;
mob. 060361351

"Costești" S.A.

COMUNICAT INFORMATIV

Hotărîrile adunării generale extraordinare a acționarilor întreprinderea Piscicola "Costești" S.A. ținută cu prezența acționarilor la 29.10.2018 pe adresa: str. Ștefan cel Mare, 71, s. Costești, r. Ialoveni, cvorum 75,87%

PRIN VOTUL MAJORITAR AL ACȚIONARILOR, ADUNAREA GENERALĂ A HOTĂRÎT:

1. Să fie majorat capitalul social prin emisie suplimentară de acțiuni;
2. Să fie introduse modificările și completările la Statutul Societății;
3. Să fie numită persoana responsabilă d- Diaconu G., care va înregistra rezultatele emisiunii suplimentare a valorilor mobiliare la CNPF și modificările acesteia la Camera Înregistrării de Stat.
4. Să fie autentificat procesul verbal al adunării generale extraordinare a acționarilor.

În atenția acționarilor S.A. «Ceproserving»

S.A. «Ceproserving» anunță, în conformitate cu decizia consiliului societății pe acțiuni, convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor, care se va ține cu prezența acționarilor în data de 15 noiembrie 2018, orele 11-00, pe adresa: mun. Chișinău, bd. Negruzi 2, of. 208.

ORDINEA DE ZI:

1. Expunerea spre comercializare a bunului imobil proprietate a „Ceproserving” S.A. cu teren aferent, amplasat în mun. Chișinău, bd. Negruzi, 2, precum și a bunurilor mobile montate/installate în acest imobil.
2. Aprobarea Regulamentului privind modul de comercializare a bunului imobil a „Ceproserving” S.A. și aprobarea prețurilor de expunere a bunurilor la licitație.

Înregistrarea participanților la adunare se va efectua de la 10-00 la 11-00.

Acționarii vor prezenta buletinul de identitate, iar reprezentanții lor – actul care atestă împurnicirea.

Acționarii pot lua cunoștință cu materialele, ce țin de chestiunile ordinii de zi începând cu data de 5 noiembrie 2018 pe adresa: bd. Negruzi 2, of. 208, orele 9.00-16.00 (în zilele de lucru) pe adresa: mun. Chișinău, bd. Negruzi 2, of. 208. tel. 022-27-20-25).

În atenția acționarilor „LAFARGE CIMENT (MOLDOVA)” S.A.

1. În baza deciziei, luate la sedinta din 22 octombrie 2018, Consiliul Societății pe acțiuni „Lafarge Cement (Moldova)” (în continuare Societate), anunta convocarea Adunării generale extraordinare a acționarilor Societății, în urmatoarele condiții:
2. Adunarea Generală Extraordinara va avea loc la data de 28 noiembrie 2018, în sala de sedinte a „Lafarge Cement (Moldova)” S.A. (pe adresa: Republica Moldova MD 5400, raionul Rezina, or. Rezina, str. Viitorului 1, sala de sedinte de la etajul 4), cu începere de la orele 11.00.
3. Informația despre tinerea adunării generale extraordinare va fi expediată, sub forma de aviz, fiecarui acționar, reprezentantului lui legal sau detinatorului nominal de acțiuni pe adresa indicată în lista acționarilor care au dreptul să participe la adunarea generală.
4. Înregistrarea participantilor va avea loc pe adresa mentionată supra, între orele 10.00 și 11.00. Pentru înregistrare acționarii sunt solicitați să aibă asupra sa buletinele de identitate, iar pentru reprezentanții acționarilor, procura – în forma stabilită de lege.
5. Adunarea va avea loc cu prezenta acționarilor.

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea repartizării la dividende a profitului lasat la dispozitia societății din 2007, după acoperirea pierderii din anul 2009.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la Adunarea Generală Extraordinara, va fi întocmită de registratorul Societății la data de 23 octombrie 2018.

Acționarii vor avea posibilitatea să se familiarizeze cu materialele pentru ordinea de zi a adunării generale în perioada de 17 noiembrie 2018 – 27 noiembrie 2018, între orele 10.00 – 16.00, la sediul Societății, amplasat pe adresa: Republica Moldova MD 5400, raionul Rezina, or. Rezina, str. Viitorului 1.

S.A. „Mina din Chișinău”

anunță convocarea adunării generale ordinare repetitive a acționarilor pe data de 23.11.2018 la orele 15-00 în incinta sediului administrativ a SA „Mina din Chișinău” pe adresa: mun. Chișinău, str. Calea Orheiului 90A.

ORDINE DE ZI:

1. Examinarea și aprobarea raportului financiar al societății pentru anul 2017.
2. Raportul comisiei de cenzori, anul 2017.
3. Darea de seamă a consiliului și administratorului societății privind rezultatele activității în anul 2017.
4. Alegerea organelor de conducere.
5. Aprobarea planului de activitate pentru anul 2018 și în perspectiva pîna la 2020
6. Aprobarea normativelor de repartizare a profitului.
7. Aprobarea Regulamentelor de activitate pentru Consiliul de Administrație și a comisiei de cenzori.
8. Cu privire la majorarea capitalului social prin intermediul emisiei suplimentare de acțiuni.
9. Modificarea și completarea documentelor de constituire.
10. Diverse.

Acționarii se pot familiariza cu materialele pentru ordinea de zi a adunării generale repetitive în incinta sediului administrativ al S.A. „Mina din Chișinău” pe adresa str. Calea Orheiului 90A. Începînd cu data de 29.10.2018 pînă la 23.11.2018 între orele 9-00 – 15-00.

Participanții la adunare prezintă buletinele de identitate, iar reprezentanții lor, procură autentificată conform legislației în vigoare.

Înregistrarea participanților va avea loc începînd cu ora 14-00.

Informatii la tel.: (022)46-58-87.

Agrofirma „CIMIŞLIA” S.A.

Raportul anual al Agrofirmei „CIMIŞLIA” S.A. pentru anul 2017 a fost publicat în ziarul „Capital Market” nr. 16 (740) din 25 aprilie 2018.

EVENIMENTE ȘI ACȚIUNI CE AFECTEAZĂ ACTIVITATEA FINANCIAR – ECONOMICĂ A „AGROFIRMA „CIMIŞLIA” S.A.:

1. reorganizarea emitentului, a persoanelor afiliate lui – nu a avut loc;
2. adoptarea de către organul de conducere autorizat al emitentului a hotărârii privind emisiunea valorilor mobiliare, calificarea emisiunii ca efectuată sau neefectuată – nu a avut loc;
3. calcularea și plata veniturilor pe valorile mobiliare ale emitentului – nu au fost adoptate astfel de decizii;
4. apariția în registrul emitentului a unei persoane care deține cel puțin 5% din valorile lui mobiliare cu drept de vot de orice clasă – nu a avut loc;
5. data închiderii registrului, termenele de executare a obligațiilor emitentului față de deținătorii valorilor mobiliare – nu a avut loc;
6. termenele de convocare a adunărilor generale – publicate în ziarul „Moldova Suverană”, prevăzut de statut:

– în nr. 36 din 04.04.2018, adunarea generală ordină anuală pentru data de 15.05.2018;

– în nr. 86 din 08.08.2018, adunarea generală extraordinară pentru data de 30.08.2018.

7. hotărârile adunărilor generale, publicare conform Statutului:

– în ziarul „Moldova Suverană” nr. 52 din 22.05.2018 au fost publicate decizile adoptate de adunarea generală anuală din 15.05.2018;

– în ziarul „Capital Market” nr. 34 din 05.09.2018 au fost publicate decizile adoptate de adunarea generală extraordinară din 30.08.2018.

8. substituția registratorului independent sau a auditorului independent al emitentului – nu a avut loc;

9. efectuarea de către emitent a tranzacțiilor, a căror valoare sau prețul patrimonialui tranzacționat constituie cel puțin 25% din activele emitentului la data efectuării tranzacției – la ședința consiliului societății din 18.07.2018, s-a hotărât achiziționarea de la B.C. „Moldova Agroindbank” S.A., a unui credit bancar în sumă de 6 mln MDL, pe un termen de rambursare de până la șase luni cu transmiterea în gaj și ipotecă bâncii, a bunurilor societății întru asigurarea rambursării creditului; și s-a hotărât constituirea fidejusiunii în favoarea „Grape Valley” SRL pentru asigurarea rambursării creditului. (Hotărârile au fost publicate în ziarul „Capital Market” nr. 29 din 25.07.2018).

10. efectuarea de către emitent a tranzacției cu conflict de interes – nu a avut loc;

11. răscumpărarea sau achiziționarea de către emitent a valorilor mobiliare plasate anterior – nu a avut loc;

12. demisionarea membrilor consiliului, organului executiv, comisiei de cenzori – a demisionat membru al comisiei de cenzori dna Jeleva Tatiana, iar dna Șeicaș Aliona a fost aleasă în calitate de nou membru în comisia de cenzori a societății pe un termen de până la 15.05.2020, fără remunerare (decizie publicată în „Capital Market” nr. 34 din 05.09.2018).

13. accelerarea onorării unei obligații financiare de proporții a emitentului – nu a avut loc;

14. orice eveniment care poate atrage incapacitatea de plată – nu sunt;

15. inițierea sau finalizarea procedurii de insolvență a emitentului – nu este.

**Organul executiv
al Agrofirma „CIMIŞLIA” S.A.**

Stimați acționari ai SA „Apromas”

Organul executiv al SA „Apromas” în baza deciziei Consiliului societății din 19.10.2018 în temeiul prevederilor alin. (1) art. 53 al Legii privind societățile pe acțiuni, convocă adunarea generală extraordinară a acționarilor, cu prezența acționarilor, care va avea loc la 16 noiembrie 2018 pe adresa: mun. Edineț, str. Independenței, nr. 99.

ORDINEA DE ZI

1. Comunicarea SRL „Customagic” privind caracterul tranzacțiilor aprobată la Adunarea generală extraordinară a acționarilor ai SA „Apromas” din 06.07.2018;
2. Examinarea și aprobarea raportului Comisiei de cenzori;
3. Reconformarea tranzacțiilor cu conflict de interes aprobată la Adunarea generală extraordinară a acționarilor ai SA „Apromas” din 06.07.2018, ce vizează încheierea ulterioară de către SA „Apromas” a contractului de ipotecă investit cu formulă executorie a tuturor bunurilor imobile și mobile existente în prezent, deținute de către SA „Apromas”, contractului de fidejusiu, contractului de gaj, precum și altor contracte, documente și instrumente, ce țin de asigurarea tuturor obligațiilor companiilor SRL „Customagic”, SRL „Alimer-Comer”, SRL „Aviselect”, S. A „Augur Perla” și SRL „Consalcom”, aferente contractului de credit/împrumut cu BC „Moldindconbank” SA.

Începutul înregistrării – orele 10:00.

Începutul adunării – orele 12:00.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la adunarea generală extraordinară a acționarilor este întocmită la situația de la 31.10.2018. Acționarii pot lua cunoștință cu materialele pentru ordinea de zi a adunării cu începere de la 16.11.2018 între orele 09:00-12:00 la sediul Societății mun. Edineț, str. Independenței, nr. 99.

Acționarii trebuie să dețină asupra sa buletinul de identitate în cazul acționarilor persoane fizice, extras din registrul de stat a persoanelor juridice și buletinul de identitate în cazul persoanelor juridice reprezentate direct de administrator, iar în cazul transmiterii dreptului de vot, procura autentificată în modul stabilit de legislația în vigoare a RM și buletinul de identitate.

În atenția acționarilor “AMELIORATORUL” S.A.!

Organul executiv al Societății, anunță convocarea adunării generale ordinare a acționarilor, cu prezența acționarilor, pentru data de 30.11.2018, pe adresa: str. Vozcalinaia, 91, or. Taraclia.

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea dării de seamă anuale a organului executiv conform totalurilor activității în a. 2017.
2. Examinarea dării de seamă financiare anuale a societății conform totalurilor activității în a. 2017.
3. Acoperirea pierderilor înregistrate în a. 2017 și aprobarea normativelor de repartizare a profitului net pentru a. 2018.
4. Privind încheierea unei tranzacții de proporții.
5. Autentificarea semnăturilor președintelui și secretarului adunării pe procesul verbal al adunării generale a acționarilor.

Începutul înregistrării: 09-30.

Începutul adunării: 10-00.

Lista acționarilor, cu dreptul de a participa la adunarea generală este întocmită la data de 29.10.2018.

Acționarii pot lua cunoștință cu materialele ordinei de zi a adunării generale începând cu data de 20.11.2018, pe adresa: str. Vozcalinaia, 91, or. Taraclia, în zilele de lucru de la 09-00 pînă la 17-00.

Acționarii vor avea asupra lor pașaportul sau buletinul de identitate, extrasul din registru, iar în cazul transmiterii dreptului de vot – procura autentificată în modul stabilit.

Organul executiv al Societății

CAPITAL

Двуязычное издание Национальной комиссии по финансовому рынку

Ежемесячный
бюллетень НКФР –
июль 2018 г.

2

Решения
Национальной комиссии
по финансовому рынку

3

Обозреватель финансового рынка

Market

<http://www.capital.market.md> Nr.42 (766)
Среда, 31 октября 2018 г.

Цена 7 леев

Мария Шендилэ:
Автовокзалы и автостанции
Молдовы будут
модернизированы

4

В экономике все хорошо?

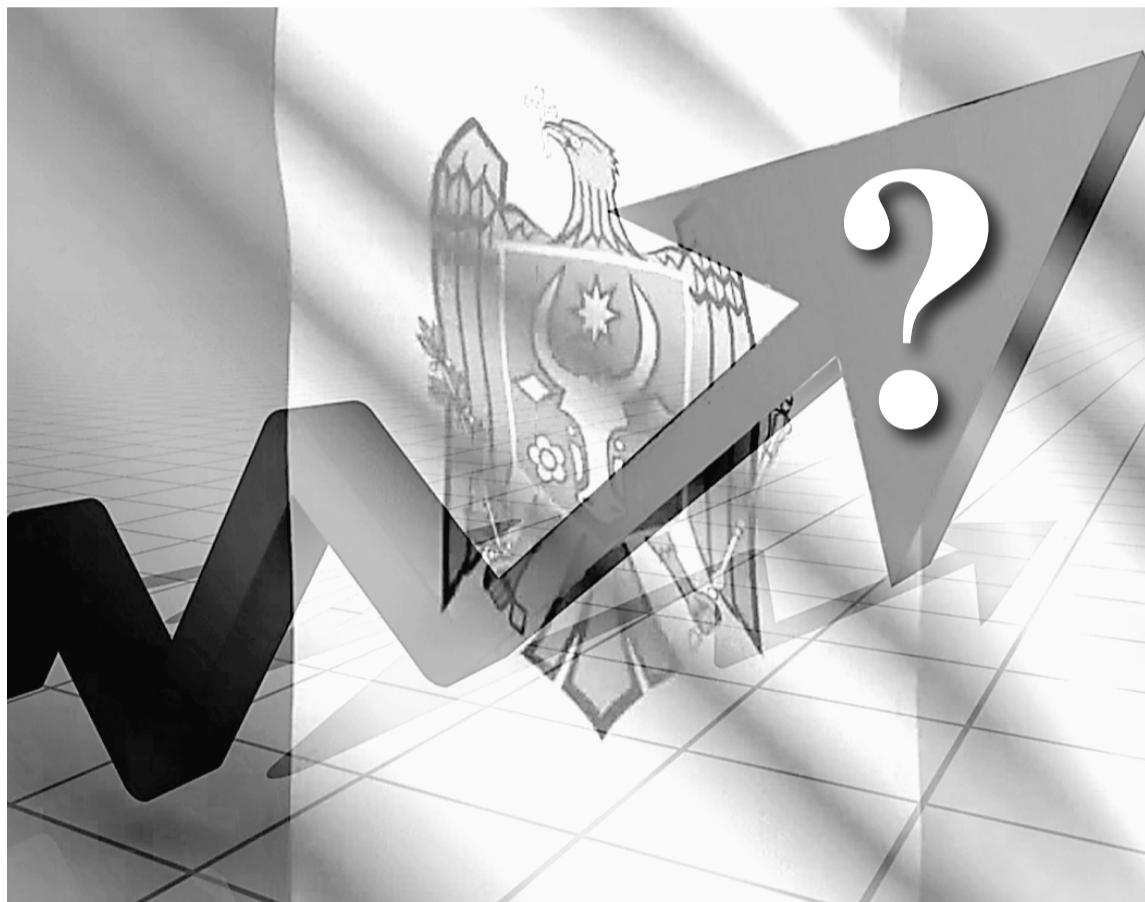
Статистика выглядит
все лучше и лучше.
Экономика на подъеме.
Поступления в
бюджет превышают
запланированный
уровень. Инфляция
снижается. Внешняя
торговля побьет новые
рекорды, особенно в
направлении экспорта
на рынок Европейского
союза.

Но несмотря на некоторый прогресс в экономике (рост примерно на 4%, стабилизация инфляции и финансовой системы), в Молдове сохранились все прежние ограничения, которые препятствовали улучшениям в стране и повышению качества жизни населения. Об этом говорится в Докладе о положении в стране 2018 года, опубликованном Независимым аналитическим центром Expert-Grup.

«Внешне наблюдается стабилизация экономического положения Республики Молдова, рост ВВП составил 4-5%. Но в какой мере эта стабилизация устойчива и качественна? С нашей точки зрения, экономический рост относительно слабый и неустойчивый. Республике Молдова нужен рост в 7-8% в год, чтобы достичь уровня тенденций роста стран Центральной и Восточной Европы», – сообщил исполнительный директор Expert-Grup Андриан Лупушор.

По его словам, «стабильность и внешний экономический рост в Республике Молдова неустойчивый и скрывает постыборные угрозы. Молдове необходимо «деофшоризировать» инвестиции, особенно в сфере приватизации активов государства».

Как отметил А. Лупушор, одним из ключевых факторов, позволивших в последние годы

расти и диверсифицировать отечественной экономике, является упрощенный доступ к европейскому рынку. Но, по словам эксперта, чистое влияние Соглашения о свободной торговле по-прежнему довольно скромное «в соотношении с его потенциалом». Молдавским производителям предстоит еще многое сделать, чтобы полностью освоить предлагаемые европейским рынком торговые возможности».

Одной из причин, почему местные производители не могут в полной мере использовать предлагаемые соглашением возможности, является отсутствие

инвестиций. За последние 15 лет недостаточное капиталовложение существенно повлияло на развитие новых производственных мощностей, а они по цепочке ограничили расширение и диверсификацию экспорта. Согласно докладу, хронический дефицит инвестиционных средств вытекал из неспособности банков в полной мере осуществлять накопление средств и их распределение на финансирование производственных инвестиций.

В Expert-Grup отмечают, что никогда с 2000 г. молдавская экономика не переживала такой долгий и глубокий инвестиционный

кризис. В 2015 – 2016 гг. инвестиции в долгосрочные материальные активы, как в частном, так и в государственном секторах резко сократились – на 20% по сравнению с 2014 г., и находились в стагнации в 2017 г. Дефицит инвестиций «влияет на перспективы устойчивого роста экономики, а также подрывает процесс развития новых производств».

«Республика Молдова инвестирует недостаточно, и чтобы сократить разрыв со странами региона, нужны серьезные усилия в этом направлении. Инвестиции

Продолжение на стр. 4

Вниманию компаний – субъектов публичного интереса!

Оператор Официального механизма накопления информации ŪS Capital Market сообщает, что механизм накопления информации функционирует по электронному адресу: <http://emitter-msi.market.md>.

Телефоны для справок:
022 221287, 022 229445

Подпишись!

Подпишись на газету Capital Market
в любом отделении «Poșta Moldovei»
страны или у наших распространителей:
Moldpresa (022) 222221
Press Inform-Curier (022) 237187
Агентство “Ediții Periodice” (022) 233740

Курс валют
на 31.10.2018 г.

Валюта	Ставка	Курс
USD	1	17.1326
EUR	1	19.4412
UAH	1	0.6089
RON	1	4.1658
RUB	1	0.2608

Вниманию читателей!

Газету Capital Market можно приобрести в следующих региональных киосках Moldpresa в:

Бельцах: №132; 133; 156
Комрате: №169
Кагуле: №170
Оргееве: №150
Хынчештах: №161
Сороках: №223

Кроме того, любой номер газеты или копию можно приобрести в редакции газеты Capital Market по адресу: Кишинев, ул. В. Александри, 115.

CAPITAL Market

ВНИМАНИЮ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ!

Объявления и годовые отчеты эмитентов принимаются по адресу:

ziarulcm@gmail.com
тел.: 022 22-12-87;
факс: 022 22-05-03

Moldpresa®
Tu alegi, noi difuzăm!

Национальная комиссия по финансовому рынку

БЮЛЛЕТЕНЬ - 7 - 2018

РЫНОК КАПИТАЛА

ПЕРВИЧНЫЙ РЫНОК

В июле 2018 года в Государственном реестре ценных бумаг было зарегистрировано 3 эмиссии акций на общую сумму 20,27 млн леев, отраженных в Таблице №1.

Объем эмиссий акций в июле 2018 года увеличился, по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года, на 18,71 млн леев или примерно в 13 раз (Диаграмма №1).

В январе – июле 2018 года была проведена 21 эмиссия ценных бумаг на общую сумму 414,39 млн леев, что на 202,34 млн леев или на 95,42% больше, по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года. Динамика объема и количества эмиссий ценных бумаг в январе – июле 2014 – 2018 гг. отражена в Диаграмме №2 и Диаграмме №3.

В январе – июле 2018 г. иностранные инвестиции составили 17,29 млн леев или 4,17% от общего объема эмиссий акций.

Кроме того, объем иностранных эмиссий в январе – июле 2018 года снизился на 30,93 млн леев или на 64,14% по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года (Диаграмма №4).

СДЕЛКИ НА ВТОРИЧНОМ РЫНКЕ

В июле 2018 года на вторичном рынке было осуществлено 266 сделок с корпоративными ценными бумагами на сумму 695,23 млн леев, в сделках участвовало 6,46 млн единиц ценных бумаг.

Динамика сделок на вторичном рынке в январе – июле 2018 года представлена в Диаграмме №5.

В январе – июле 2018 г. на вторичном рынке было осуществлено 4967 сделок на сумму 3110,75 млн леев, что на 2876,05 млн леев или примерно в 12 раз больше, чем в январе – июле предыдущего года (Таблица №2).

Доля сделок на вторичном рынке в июле 2018 года по объему и количеству сделок отражена в Диаграмме №6 и Диаграмме №7.

СДЕЛКИ НА РЕГУЛИРУЕМОМ РЫНКЕ

В июле 2018 года на регулируемом рынке было проведено 10 сделок на сумму 452,05 млн леев, в сделках участвовало 0,44 млн единиц ценных бумаг.

В структуре сделок за отчетный период наибольшая доля по объему приходится на сделки, осуществленные по итогам аукционов по продаже единых пакетов акций, выпущенных одним эмитентом, на сумму 450,04 млн леев или 99,56% от общего объема сделок на регулируемом рынке. Также проведены сделки купли-продажи с акциями, выпущенными двумя эмитентами, что составляет 2,01 млн леев или 0,44% от общего объема сделок на регулируемом рынке (Диаграмма №8).

СДЕЛКИ, ОСУЩЕСТВЛЕННЫЕ В РАМКАХ МНОГОСТОРОННЕЙ ТОРГОВОЙ СИСТЕМЫ (МТС)

В июле 2018 года в рамках МТС было осуществлено 6 сделок купли-продажи с акциями, выпущенными 4 эмитентами, на сумму 0,28 млн леев, в сделках участвовало 0,007 млн единиц ценных бумаг.

СДЕЛКИ, ОСУЩЕСТВЛЕННЫЕ ВНЕ РЕГУЛИРУЕМОГО РЫНКА ИЛИ ВНЕ МТС

Согласно отчетам, представленным субъектами, в июле 2018 года вне регулируемого рынка или вне МТС было осуществлено 250 сделок на сумму 242,90 млн леев, в сделках участвовало 6,02 млн единиц ценных бумаг.

В структуре сделок, осуществленных вне регулируемого рынка или вне МТС, за отчетный период наибольшая доля по объему приходится на сделки, осуществленные в результате взноса ценных бумаг в уставный капитал ООО на сумму 237,94 млн леев, что составляет 97,96% от общего объема сделок, осуществленных вне регулируемого рынка или вне МТС. Также сделки в результате исполнения окончательных решений судебных инстанций составили 2,17 млн леев или 0,89%, другие сделки – 2,79 млн леев или 1,15% от общего объема сделок, осуществленных вне регулируемого рынка или вне МТС (Диаграмма №9).

MD 2012, мун. Кишинёв, пр-т Штефана чел Маре, 77, тел. (373 22) 859 401; www.cprf.md
Генеральное Управление институционального развития и внешних отношений: тел. (373 22) 859 430

Диаграмма №1 Объем эмиссий ценных бумаг в июле 2014 – 2018 гг.

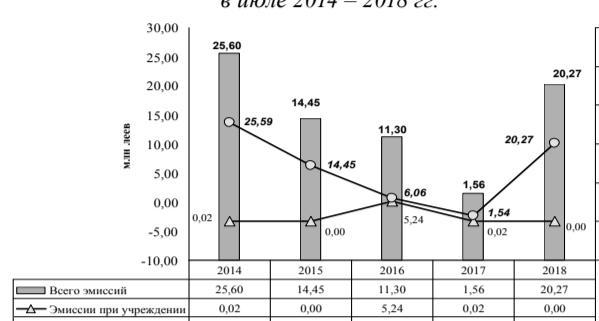

Диаграмма №5 Ежемесячная динамика сделок на вторичном рынке в январе – июле 2018 г.

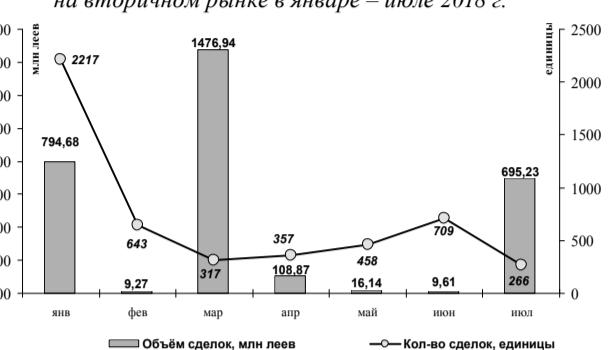

Диаграмма №2 Объем эмиссий ценных бумаг в январе – июле 2014 – 2018 гг.

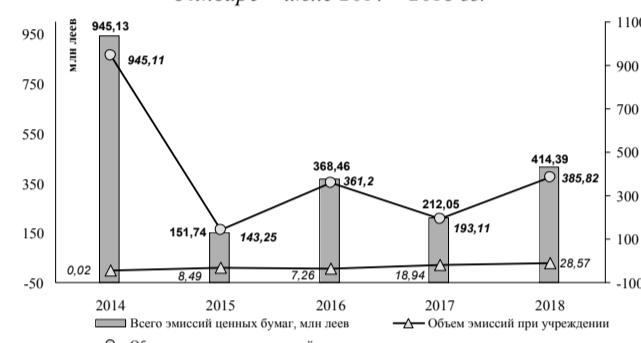

Диаграмма №3 Количество эмиссий ценных бумаг в январе – июле 2014 – 2018 гг.

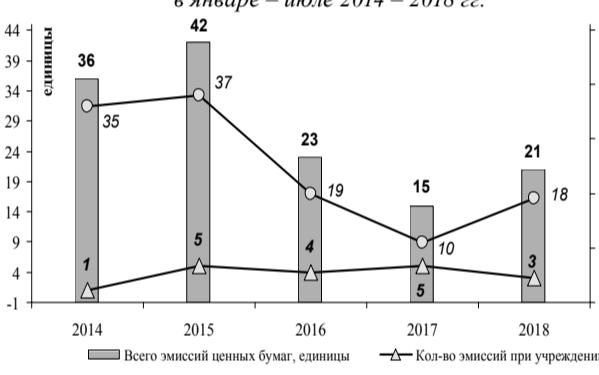

Диаграмма №4 Объем иностранных инвестиций в январе – июле 2014 – 2018 гг.

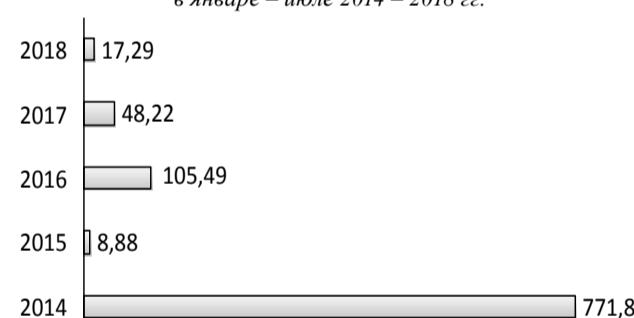

Таблица №1 Эмиссии ценных бумаг, зарегистрированных в Государственном реестре ценных бумаг (ГРЦБ) в июле 2018 года

Наименование эмитента	Код ISIN ценных бумаг	Сумма эмиссии, леев	Кол-во размещенных ценных бумаг, единиц	Номинальная стоимость ценной бумаги, леев	Стоимость размещения ценной бумаги, леев
Дополнительные эмиссии					
COMBINATUL AUTO NR. 5	MD14OMBI1004	1 474 400	19 400	76	76
ELIRI	MD14ELIR1009	1 299 640	129 964	10	10
INSTITUTUL DE PROIECTĂRI TEHNOLOGICE "IPTEH"	MD14IPTE1003	17 493 370	1 749 337	10	10
Всего		20 267 410			

Таблица №2 Показатели объемов сделок с корпоративными ценными бумагами в январе – июле 2017 – 2018 гг.

январь – июль	Регулируемый рынок		Многосторонняя торговая система (МТС)		Вне регулируемого рынка или МТС		Всего вторичный рынок	
	единиц	млн леев	единиц	млн леев	единиц	млн леев		
2017	234	86,36	59	2,35	10252	145,99	10545	234,70
2018	216	1425,21	49	6,36	4702	1679,18	4967	3110,75

Таблица №3 Добровольные предложения в июле 2018 г.

Постановление НКФР	Дата публикации в Monitorul Oficial	Оферент	Данные о ЦБ, составляющих предмет предложения			
			Эмитент	Номинальная стоимость, леев	Предложенная цена, леев	Кол-во акций, участвующих в предложении
№32/3 от 23.07.2018	03.08.2018	Дубэсару Думитру	SA „DIGRENTA”	1,00	1,25	81 667
№34/1 от 30.07.2018	03.08.2018	SA „FABRICA DE UNT FLOREŞTI”	SA „UZINA BIOCHIMICĂ DIN BĂLTI”	15,00	6,00	28 789

Отложенная финансовая децентрализация тормозит экономическое развитие населенных пунктов

В 2017 году размер бюджетов административно-территориальных единиц (БАТЕ) на национальном уровне в статье доходов составил 13 462 млн леев, что на 112% больше, по сравнению с 2016 годом. Вследствие динамики инфляции в 2017 году (107% против 2016 г.) реальный рост доходов БАТЕ на национальном уровне составил 5%. С 2013 по 2017 гг. самая неблагополучная динамика доходов местных бюджетов отмечена в 2015 и 2016 гг. (в первом случае реальный рост местных бюджетов был отрицательным – минус 10%, а во втором – реальный рост составил всего 3%). Размера БАТЕ критически недостаточно для обеспечения устойчивого развития населенных пунктов, считает автор доклада «Бюджеты административно-территориальных единиц второго уровня: размеры, структура и качество» и эксперт в сфере публичных финансов IDIS Viiitorul Анжела Секриеру.

В то же время все больше заметно сокращение роли местных бюджетов в финансировании местных экономик. Это говорит о недооценке чиновниками органов местного самоуправления местного экономического развития как решения, призванного сократить уровень бедности и укрепить устойчивость процессов экономического роста в Республике Молдова.

Важным качественным показателем, характеризующим относительный размер местных бюджетов, является соотношение между бюджетными параметрами и численностью населения. В 2017 на душу населения в Молдове приходилось в среднем 3 791 лей из доходов местных бюджетов. Если исключить из подсчетов муниципий Кишинэу, на чью долю приходится 27% всех доходов местных бюджетов, то в 2017 г. на душу населения приходился 3 481 лей. Это говорит о недостаточности местных бюджетов для стимулирования процесса устойчивого экономического роста на местном уровне.

«Так, доля БАТЕ в доходной части ВВП по состоянию на 2017 год стала самой низкой (7,61%) за 2009 – 2017 гг. Постоянный отказ местных бюджетов от финансирования местной экономики стал более выраженным, начиная с 2014 года. В то же время уменьшается и место местных бюджетов в структуре национального публичного бюджета. В 2017 году доля БАТЕ в национальном публичном бюджете (в доходной части) за рассматриваемый временной отрезок стала самой низкой (25,22%),» – отметила А. Секриеру.

ОРГАНЫ МЕСТОЙ ВЛАСТИ ЗАВИСЯТ ОТ ПЕРЕЧИСЛЕНИЙ ЦЕНТРАЛЬНЫХ ВЛАСТЕЙ

Такая динамика подводит к выводу о недооценке чиновниками органов местного самоуправления местного экономического развития как решения, призванного сократить бедность и укрепить устойчивость процессов экономического роста в Республике Молдова. Динамика соотношения между доходами БАТЕ без перечислений из государственного бюджета и доходами национального публичного бюджета находится на критическом уровне. Показатель постоянно падает: с 10,59% в 2010 году до 7,32% в 2017 году.

«Отмечается негативная тенденция в местном самоуправлении, проявляющаяся в сокращении собственных доходов. Это указывает на то, как внедряются обязательства государства в сфере соблюдения принципа местного самоуправления и международных обязательств. Есть серьезный разрыв между положениями закона и реальной ситуацией. Что касается полномочий органов местного самоуправления второго уровня, то можно сказать, порядок финансирования и управления указывает на отсутствие местной публичной власти, вместо которой есть представители Правительства в районах, оказывающие национальные услуги на местном уровне», – заявил пред-

седатель Конгресса местных властей (CALM) Виорел Фурдуй.

Положение с собственными доходами указывает на меры, принимаемые органами местного самоуправления по укреплению предпосылок местного экономического развития. Нынешняя методология расчета перечислений (на базе налоговых возможностей, численности населения и площади административно-территориальных единиц) не ставит в зависимость размер перечислений на следующий год от мер органов местного самоуправления по выявлению и использованию собственных источников доходов в целях повышения финансовых возможностей местного бюджета (положения, применяемые до 2014-2015 гг.). Отмена такой зависимости серьезно стимулирует органы местного самоуправления повышать вклад собственных источников дохода при формировании доходной части местных бюджетов. Доля собственных доходов в местных бюджетах не только мала, но и постоянно сокращается. Одним из возможных объяснений подобной ситуации может быть сдержанность местных властей в проявлении инициативы и активности на фоне ярко выраженной тенденции увеличения количества примаров и председателей районов, попавших в поле зрения правоохранительных органов.

КИШИНЭУ – ЛИДЕР ПО УРОВНЮ ДОХОДОВ

Самыми крупными бюджетами в доходной части в 2017 году были бюджеты муниципия Кишинэу (3 695 млн леев), АТО Гагаузии (771 млн леев), мун. Бэлць (470 млн леев), городов Кахул (455 млн леев), Унгень (422 млн леев), Орхей (415 млн леев), Хынчешть (395 млн леев). Показателем, конкретизирующим размер доходов бюджета административно-территориальных единиц второго уровня и предлагающим возможность сравнения между различными административно-территориальными единицами второго уровня, является соотношение между доходами бюджета и количеством жителей административно-территориальной единицы второго уровня. В этом смысле самые большие цифры по этому параметру отмечены в прошлом году в АТО Гагаузии (5,1 тыс. леев), муниципии Кишинэу (4,7 тыс. леев), районах Дубэсарь и Резина (4,5 тыс. леев), Кантемире, Рышкань и Шолданешть (4,1 тыс. леев). Надо отметить, что на национальном уровне средний показатель доходов местных бюджетов на душу населения в прошлом году составил 3,8 тыс. леев. Первый фактор, объясняющий такую динамику, связан с законодательством, с привилегированным отношением к АТО Гагаузии как налогоплательщику и получателю публичных услуг в сравнении с другими административно-территориальными единицами второго уровня.

«Очень важно укрепить базу собственных доходов на местном уровне. Налог на недвижимость для физических и юридических лиц очень значим для накопления доходов на

местном уровне. Поэтому нужна максимально функциональная система оценки недвижимости. Оценка означает способность людей платить за эту собственность. Эта сумма зависит от уровня развития населенного пункта», – считает советник ЕС по реформе местных органов управления Виктор Гиосан.

Дополнительно к источникам пополнения районных бюджетов, центральный бюджет АТО Гагаузии получает отчисления в размере 100% от совокупной суммы подоходного налога для физических лиц, собираемого на территории автономии, 100% от НДС на товары и услуги, оказываемые на территории автономии, 100% от акцизов на товары, подлежащие сбору акцизов и производимые на территории автономии. В то же время АТО Гагаузия не получает перечисления общего назначения.

Экономическая и социальная специфика административно-территориальных единиц обуславливает сумму перечислений из государственного бюджета (налоговые возможности, численность и структура населения, площадь административно-территориальных единиц), отдачу местных налогов и пошлин, а также поступлений из других источников бюджетных доходов, что отражается на размерах местных бюджетов.

Другим фактором, влияющим на доходы местных бюджетов, является способность и умение местных властей управлять местной экономикой и местными публичными финансами.

Также уровень участия местных сообществ в процессе принятия решений в административно-территориальных единицах играет важную роль в развитии местной экономики.

Самыми крупными бюджетами в расходной части в 2017 году были бюджеты мун. Кишинэу (совокупные расходы составили 3627 млн леев), АТО Гагаузии (710 млн леев), мун. Бэлць (473 млн леев), районов Кахул (456 млн леев), Унгень (428 млн леев) и Орхей (414 млн леев). В 2017 году наименее гибкими были бюджеты районов Тараклия, Дрокия, Шолданешть и Дондюшень (доля расходов персонала составила 56% от совокупных расходов), далее идут бюджеты Окницы, Флорешть и Теленешть (55%).

ЗАМЕТНА ФИНАНСОВАЯ ЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ

Соображения, положенные в основу порядка распределения источников дохода для и между местными бюджетами всех уровней, не вытекают из научно обоснованных аргументов, а, скорее, являются продуктом непрозрачных политических переговоров.

По словам А. Секриеру, финансовая централизация, проявляемая посредством сокращения уровня собственных доходов в местных бюджетах и одновременного роста перечислений, становится все более заметной и тревожной. Эта тенденция вредит в том числе независимости местных властей в процессе принятия решений на местном уровне, создавая предпосылки развития определенных пунктов в ущерб развитию других, что часто является следствием политических причин. В итоге усиливается спад в местных экономиках. К тому же сокращение собственных доходов означает для органов местного самоуправления уменьшение ресурсов для финансирования исполнения своих полномочий.

Сдержанность местных властей в проявлении инициативы в развитии местных экономик является и результатом возрастающего числа случаев уголовного преследования против местных избранников в контексте борьбы с коррупцией, о чем сообщает миссия Конгресса местных и региональных властей Совета Европы как о проблемном и противоречивом явлении согласно европейским стандартам.

Виктор УРСУ

Решения Национальной комиссии по финансовому рынку

11 января 2011 года Административный совет Национальной комиссии по финансовому рынку утвердил Положение о страховых технических резервах.

Понимая необходимость внесения некоторых изменений, а также принимая во внимание обращения ряда страховщиков, Административный совет НКФР, на основании положения Закона о страховании, принял решение о внесении изменений и дополнений в Положение о страховых технических резервах, опубликованное в Monitorul Oficial al Republicii Moldova от 26 октября 2018 года.

Борис Ерушевски

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ

Телефон доверия был создан в целях более эффективного сотрудничества с гражданским обществом по предупреждению нарушений и служебных злоупотреблений, уже допущенных или допускаемых сотрудниками Национальной комиссии по финансовому рынку, а также профучастниками, работающими на рынке ценных бумаг, страхований, микрокредитования и коллективных инвестиций.

Телефон доверия: (+373 22) 859-405.

E-mail: info@cnpf.md

Павел Филип: Кибербезопасность – один из приоритетов Правительства Молдовы, наряду с развитием ИТ-сектора

Об этом премьер-министр Молдовы заявил на церемонии открытия форума Moldova Cyber Week 2018, который проходит в Кишиневе с 29 октября по 2 ноября под патронатом Правительства Молдовы в рамках инициативы «Месяц электронной безопасности в Европе».

Павел Филип обратил внимание, что сегодня все сферы деятельности нуждаются в IT-технологиях: официанты записывают заказы в телефоны, учителя используют для обучения планшеты и т. д. Вот почему важно и необходимо инвестировать в развитие IT-сектора.

Премьер-министр рассказал, что за последние три года ежегодный рост этого сектора составил около 15%. Таких результатов удается добиваться благодаря политике и инициативам Правительства. В частности, действует Стратегия «Цифровая Молдова – 2020». Также созданы и уже работают IT-парк, Центр передового опыта подготовки в области ИКТ Tekwill.

ЕБРР положительно оценивает реформы в банковском секторе Молдовы и возобновит кредитование Victoriabank и MAIB в связи с качественным изменением их акционеров

Об этом говорилось в ходе встречи, которую президент Нацбанка Молдовы Сергей Чокля и министр финансов Октавиан Армашу провели с делегацией Европейского банка реконструкции и развития во главе с его вице-президентом Аленом Пио.

По сообщению НБМ, стороны обсудили ход реформ в банковской системе, и в частности меры, предпринятые властями в целях обеспечения прозрачности акционеров молдавских банков.

Ален Пио отметил, что качественное изменение в 2018 г. владельцев двух системных банков – Victoriabank и Moldova Agroindbank – вновь откроет данным учреждениям доступ к финансированию со стороны международных организаций, в том числе ЕБРР, что повысит их потенциал кредитования частного сектора. Сергей Чокля поблагодарил делегацию ЕБРР за содействие в привлечении иностранных инвесторов в банковский сектор, и заверил, что Нацбанк продолжит усилия по консолидации и оздоровлению системы. «Еще очень многое следует сделать, но благодаря сотрудничеству молдавских властей и иностранных партнеров по развитию мы сегодня имеем более надежный, более сильный и прозрачный банковский сектор», – сказал президент НБМ. В свою очередь Октавиан Армашу представил стратегические приоритеты развития Правительства, и выразил благодарность руководству ЕБРР за оказанную помощь в реализации различных проектов в области инфраструктуры.

Европейский банк реконструкции и развития является одним из самых крупных иностранных инвесторов в Молдове, инвестировав свыше 1,2 млрд евро в более 120 проектов. Рекордный объем его инвестиций пришелся на 2017 г., когда они составили 130 млн евро.

InfoMarket

CAPITAL Market

Периодическое издание НКФР

Индекс подписки:

Moldpres: 67770. Poșta Moldovei: PM21700

Издатель: CAPITAL MARKET I.S.

Регистрационный №:

1003600114204, 27 октября 2003 года

Учредитель: Национальная Комиссия

по финансовому рынку

Административный совет:

Председатель: Нина ДОСКА,

Елена ВАСИЛАКЕ, Михай ДОРУК,

Рамона НИКУЛЧА, Оксана ГЛУЙ.

Главный редактор:

Геннадий ТУДОРЯНУ

Тел.: /373 22/ 229-445

Заместитель главного редактора:

Лилия АЛКАЭЭ

Специалист по связям с общественностью

Борис ЕРУШЕВСКИ

Прием объявлений и отчетов:

ziarulcm@gmail.com

Тел.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58

Факс: /373 22/ 22-05-03

Адрес: ул. Василе Александри, 115.

(угол бул. Штефан чел Маре)

Cod IBAN: MD69VI000022249111050MDL

BC "Victoriabank", SA, fil.11, Chișinău,

BIC VICBMD2X883.

В номере использованы материалы информационных агентств "Moldpres" и "InfoMarket".

Статьи, помеченные знаком **■**, публикуются на правах рекламы.

Каждый материал, опубликованный на страницах "Capital Market", отражает точку зрения его автора, которая может не совпадать с точкой зрения редакции. Перепечатка текстов и фотоснимков разрешается только с письменного согласия издания.

Отпечатано в типографии "Edit Tipar Grup" SRL

Мария Шендиэлэ:

Автовокзалы и автостанции Молдовы будут модернизированы в рамках государственно-частного партнерства

Интервью с начальником управления государственно-частного партнерства при Агентстве публичной собственности Марией Шендиэлэ для газеты Capital Market

– Недавно Агентство публичной собственности (АПС) объявило конкурс по отбору частного партнера для внедрения проекта государственно-частного партнерства «Модернизация и повышение эффективности деятельности филиалов Государственного предприятия Gările și Stațiile Auto». Какие у Вас ожидания от внедрения этого проекта?

– Проект модернизации филиалов государственного предприятия Gările și Stațiile Auto по всей территории Республики Молдова включен в список работ и услуг национального публичного интереса, предложенных для государственно-частного партнерства, утвержденного Постановлением Правительства №419/2012, принятого еще в 2012 году.

На тот момент государственное предприятие управлялось Министерством транспорта и дорожной инфраструктуры, которое выступало за внедрение государственно-частного партнерства в этой сфере. Но до 2018 года никаких мер в этом отношении не принималось. Предпринималась попытка дальнейшей модернизации автовокзалов и автостанций Республики Молдова силами государственного предприятия, а не частного инвестора. Однако, учитывая низкие на протяжении многих лет финансовые возможности предприятия, было установлено, что предприятие не располагает финансовыми средствами, достаточными для осуществления инвестиций, необходимых для развития и реконструкции в сжатые сроки вокзалов и станций по всей территории страны. Речь

идет об инвестициях на сумму около 200 тысяч леев. Поэтому Правительство приняло окончательное решение привлечь для этого частные инвестиции путем использования государственно-частного партнерства. 12 сентября были утверждены цели и условия государственно-частного партнерства для модернизации и повышения эффективности деятельности филиалов ГП Gările și Stațiile Auto, общие требования к отбору частного партнера.

– **Есть ли в Молдове примеры успешного внедрения подобного партнерства?**

– Такое партнерство внедряется впервые в Молдове. Такого типа сотрудничество имело место в Европейском союзе, и мы изучили этот опыт. В Бухаресте (Румыния) услуги вокзалов и станций были переданы в концессию, правда, этот процесс происходил на местном уровне.

В европейских странах вокзалы и станции также находятся в собственности административно-территориальных единиц, и каждый орган местной власти принимает решение о процедуре управления данными активами. В Молдове была выбрана процедура государственно-частного партнерства для модернизации и повышения эффективности деятельности филиалов ГП Gările și Stațiile Auto, общие требования к отбору частного партнера.

– **Каково финансово-хозяйственное положение вокзалов и станций в нашей стране? Прибыльны ли они или приносят убыток?**

– Сейчас есть только один финансовый отчет по всем автовокзалам и автостанциям Молдовы. У нас нет отдельных финансовых отчетов по каждому филиалу. Надо признать, что состояние вокзалов и станций не самое лучшее, хотя есть и модернизированные вокзалы и станции, условия в которых отвечают европейским стандартам. К сожалению, их очень мало

– примерно 10% от общего количества вокзалов, среди них филиалы в Кишиневу, Флешть, Унгень и Кэлэраш. Большинство автовокзалов и автостанций Молдовы не располагают минимальными санитарными условиями, не говоря уже о доступе для лиц с ограниченными возможностями, комнате матери и ребенка, пунктов общественного питания.

– **Помимо инвестиций, каким условиям должен отвечать инвестор? Должен ли он обладать опытом в своей области, или все-таки финансовый аспект важнее?**

– Нынешнее законодательство Молдовы в сфере государственно-частного партнерства предусматривает возможность участия в таких проектах не только хозяйствующих субъектов с опытом работы в данной сфере, но и физических лиц. Очевидно, что нам нужен серьезный партнер с богатым опытом и хорошими финансовыми возможностями. Важно в обязательном порядке соблюдение положений договора и качественное выполнение работ.

– **Как отразится государственно-частное партнерство на тарифах? Подорожают ли услуги автовокзалов и автостанций? Как будут возмещены инвестиции частного партнера?**

– Не думаю, что осуществление инвестиций в нынешних условиях настолько серьезно повлияет на немедленный рост тарифов. Это долгосрочное партнерство, предусматривающее возмещение инвестиций в течение 25 лет. Более того, тарифы устанавливаются не частный партнер, а Министерство экономики и инфраструктуры. Конечно, осуществление инвестиций

может отразиться на тарифах. Однако это будет не так ощутимо и не в сжатые сроки.

– **Большинство автовокзалов и станций расположены в центрах городов и населенных пунктов. Нет ли угрозы потери государством этих объектов недвижимости?**

– Ни в коем случае. С самого начала и в Постановлении Правительства и в проекте договора государственно-частного партнерства предусматривается обязательный возврат имущества в собственность государства, в том числе и того, что будет построено и реконструировано.

– **Какие еще проекты государственно-частного партнерства вы предлагаете запустить в ближайшее время?**

– В настоящее время мы сотрудничаем с Министерством внутренних дел и Министерством обороны в целях строительства служебного жилья для сотрудников публичного сектора на участках, находящихся в публичной собственности государства. Речь идет о серьезных проектах, имеющих большое значение для социального положения в Республике Молдова. Более того, раньше уже был успешно внедрен подобный проект Министерством обороны на улице Василе Лупу в Кишиневе. В результате проекта в конце 2015 года в эксплуатацию был сдан жилой дом на 111 служебных квартир. Военные получили квартиры под ключ, оснащенные всем необходимым. Этот опыт мы намерены использовать и для Министерства внутренних дел.

**Беседовал
Геннадий ТУДОРЯНУ**

Продолжение. Начало на стр.1

осуществляются на самом деле собственными силами компаний, не за счет банковских кредитов – это естественная модель для стран переходного периода, когда потенциал исчерпан и в дальнейшем эта модель не является устойчивой», – считает программный директор Expert-Grup Валерий Прохнику. Только 20% инвестиций в Молдове направляется в сельское хозяйство и промышленность, то есть в производственные секторы. Еще 20% направляются в строительство, сферу, практически не приносящую добавленную стоимость. По мнению эксперта, «Республика Молдова нуждается в большем объеме не только иностранных инвестиций, но и в принципе инвестиций».

«Власти Молдовы многое сделали для создания привлекательной деловой среды и привлечения частных внутренних и внешних инвестиций. Годовой прирост инвестиций составил около 5 процентов», – подчеркнул начальник отдела Министерства экономики и инфраструктуры Василе Вулпе. По его словам, среди вызовов для инвестиций самыми важными являются: «образовательная система, не приспособленная к нуждам рынка труда; доступ к финансированию с ударением на реформы, которые должны создать конкуренцию между банками и снизить риски для кредиторов; плохая инфраструктура, где необходимы инвестиции в дороги; создание привлекательной деловой среды, дающей стабильность, предсказуемость и надежность тем, кто занимается бизнесом».

Директор Агентства по инвестициям Родика Вербенюк отметила, что «Республика Молдова должна быть открытой новым рынкам и новым отраслям. Отличной возможностью для страны является ту-

В экономике все хорошо?

ризм, который наряду с ИТ, инвестициями в сельское хозяйство и промышленность, может привлечь в Молдову серьезные инвестиции. В мире туризм занимает третье место среди отраслей с высоким темпом развития. Каждые 30 новых туристов приводят к созданию рабочего места. 30 процентов глобальных услуг составляют доходы от туризма. В 2013 году Молдова находилась в списке стран, которые не рекомендуется посещать, а недавно издание Insider назвало Молдову среди первых пяти направлений, рекомендуемых для посещения».

Свободные экономические зоны (СЭЗ) являются привлекательными направлениями для инвесторов. «Нам нужны качественные инвестиции. Критики свободных экономических зон говорят, что там используется дешевая рабочая сила, дающая низкую добавленную стоимость. Мы начали поднимать отрасль с нуля после разрушения 90-х, конечно, мы не можем сразу попасть в лидеры. СЭЗ «Бэлцы» за девять месяцев увеличила количество сотрудников на 50 процентов, объем промышленной продукции – на 50 процентов, и на 24 процента возросли инвестиции. К концу 2019 г. количество работников составит 15 тысяч, объем продукции удвоится до 8 миллиардов леев», – сообщил заместитель директора СЭЗ «Бэлцы» Ион Торня.

Другие серьезные угрозы связаны с тревожными демографическими тенденциями и эмиграцией трудоспособного населения, что выливается в неизбежное давление на бюджет, обусловленное сокращением занятого населения и ростом числа пенсионеров.

Экономист Expert-Grup и соавтор публикации Юрий Моркотило отметил, что «всего лишь за одно десятилетие число пенсионеров выросло на 23 процента – с 528 тысяч в 2007 году до 652 тысяч в 2017 году, и эта тенденция сохранится в последние годы. Повышение пенсионного возраста станет, скорее, передышкой, чем решением проблем публичной пенсионной системы. Демографические изменения усилият давление и на здравоохранение, на местные бюджеты, учитывая, что большинство населения пожилого возраста будет жить в одиночестве и нуждаться в услугах социальной помощи».

ЧТО ПРЕДЛАГАЮТ ЭКСПЕРТЫ?

В качестве решений эксперты предлагают основополагающий пересмотр модели экономического роста страны благодаря расширению и диверсификации экспорта путем совершенствования инфраструктуры качества и внедрения стандартов ЕС в области безопасности и качества. По их мнению, важно, чтобы и ассоциации производителей активнее участвовали в продвижении Соглашения о свободной торговле, и чтобы Правительство вновь договорилось насчет условий доступа для некоторых отечественных агропродовольственных продуктов, которые сталкиваются со слишком ограничивающими барьерами на рынке ЕС, такими как тарифные квоты для некоторых товаров. Важно продолжить меры по либерализации доступа на другие рынки, в частности для агропродовольственных товаров. Эксперты считают очень важным, чтобы торговые отношения с Россией были освобождены от какого-либо политическо-

го подтекста, и чтобы, несмотря на риски, продолжались усилия по ведению переговоров по дополнительным соглашениям о свободной торговле с Китаем, Швейцарией, Канадой, Израилем и некоторыми странами Ближнего Востока.

Значительный рост экспорта станет возможным только при условии роста инвестиций, особенно иностранных. Надо определить новые факторы инвестиционной привлекательности для страны. В Молдове ключевыми элементами политики привлечения прямых иностранных инвестиций являются налоговые и таможенные льготы в свободных экономических зонах, относительно низкая стоимость рабочей силы. Очевидно, что все преимущества в сфере рабочей силы со временем уменьшаются в результате эмиграции и растущего давления на рынок труда.

Чтобы привлечь иностранные инвестиции, Expert-Grup рекомендует властям содействовать росту международной торговли; улучшить условия для долгосрочного банковского кредитования; обеспечить мобильность рабочей силы в пределах страны; развивать меры по продвижению промышленности, конкурентоспособности и развития человеческого капитала; создавать условия для развития рынка и повышения занятости населения. Приоритетной задачей эксперты называют увеличение инвестиций в человеческий капитал, для чего нужны серьезные структурные реформы, особенно в сфере профессионального и высшего образования, чтобы обеспечить его связь с потребностями рынка труда.

Влад БЕРКУ